

MODERNT UNGDOMSARBETE

– Hur möta vår tids utmaningar?

IDÉER

OCH

TANKAR

FRÅN

EN

NORDISK

UNGDOMS-

KONFERENS

PÅ

ÅLAND

2016

INNEHÅLL

Inledning	3
Modernt ungdomsarbete	4-7
Demokratiarbete - vad är det ?	8-10
Att mötas i ögonhöjd	10-13
Om SKUNK vore en cirkus	14-15
Lek, mål och metoder - en workshop	16-18
Mål och metod - så här jobbar SKUNK	19
Normer, genus och jämställdhet	20-22
Tjej- och killgrupper	22-23
Fem faktorer för en attraktiv verksamhet	24-25
Unga och sociala medier	26-27
Att uppmärksamma HBTQ-frågor	28-29
Utåtriktat ungdomsarbete	30-31
Uppsökande fältarbete	32-33
Coachande ledarskap	34-35
Kreativitet och entreprenörskap	36-37
Kontaktuppgifter och tack	38-39

VI GJORDE RAPPORTEN

UTGIVARE: SKUNK Skärgårdsungdomarnas
intresseorganisation
PROJEKTLEDARE: Mia Hanström
TEXT & FORM: Giséla Linde
PROJEKTASSISTENT: Rebecca Mattsson
FOTOGRAFER: Emelie Hanström, Alexandra
Näfverborn
OMSLAGSBILD: Maja Sundblom

CITERA GÄRNA MEN ANGE KÄLLA

INLEDNING

Den här skriften är ett av resultaten av en nordisk konferens på Åland 2016. Här har vi samlat kunskap, erfarenheter, reflektioner och tips för dig som vill förnya ungdomsarbetet. Målgruppen för konferensen var både ungdomar och ungdomsarbetsare då vi tror att det är i samarbete som ungdomsarbete görs bäst. Nu går vi vidare och hoppas att nätverken och kontakterna upprätthålls och används, och vi söker möjlighet att sprida konferensen erfarenheter och stärka nätsveket också till våra kontakter i Baltikum.

Tack till alla som på olika sätt bidragit till konferensen och den här skriften.

Styrelsen SKUNK
skärgårdsungdomarnas intresseorganisation

"Att jag som ungdomscoach i SKUNK ena dagen kan spela spel ute i Ålands skärgård och andra dagen planera en stor internationell konferens är en av de bästa sakerna med att jobba i SKUNK. Föreningen är inte rädd att utvecklas eller att vara ledande i ungdomsarbete i Norden. Konferensen Modernt Ungdomsarbete har gett mig ett nordiskt perspektiv på SKUNKs arbete och jag har stärkts i min roll som ungdomscoach. Att få applåder från alla nordens hörn gav mig och SKUNK en ny kraft att ta oss an framtidens utmaningar på nästa nivå."

Rebecca Mattsson

"Vi behöver fler mötesplatser, inte fler hus"

MODERNT UNGDOMSARBETE KRÄVER ETT FRÄMJANDE FÖR- HÅLLNINGSSÄTT

- Kärnan i modernt ungdomsarbete är att se och ta vara på de unga som fullvärdiga kompetenta människor. Det säger Mia Hanström, konsult i ungdoms- och jämställdhetsarbete och verksamhetsledare för de åländska skärgårdsungdomarnas intresseorganisation SKUNK.

Mia Hanström väljer sina ord med omsorg. Ungdomsarbete handlar om vardagskommunikation med djupdimension. Det handlar om vårt förhållningssätt till våra medmänniskor och till det vi gör, och om att ständigt reflektera över mål och metoder.

- Det här förhållningssättet utgör själva grunden för det ungdomsarbete vi har utvecklat i SKUNKs verksamhet, men också i det budskap som jag som utbildare och konsulent försöker sprida, säger Mia Hanström.

Modernt ungdomsarbete har ett uttalat främjande perspektiv.

- Tyvärr är det ofta lättare att få pengar för förebyggande aktiviteter, där man jobbar mot uttalade hotbilder. Men ett sådant förhållningssätt komplicerar mötet med de unga. Ingen vill göra saker bara för att någon säger att det är bra för oss. Inte vi vuxna heller. Ett bra främjande ungdomsarbete

där unga blir engagerade och känner sig trygga och delaktiga leder däremot i längden till att det behövs mindre förebyggande och motverkande arbete.

Grunden för det moderna ungdomsarbetet finns faktiskt inskriven i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna: "Alla människor har rätt till en utvecklande fritid". Ungdomsarbete ska vara roligt, utvecklande och ha en samhällsnytta. Och det ska ha en grund i ungdomars egen vilja.

DE UNGA EN RESURS

Mia Hanström tror inte på att "sysselsätta" ungdomar.

- När unga bråkar, dricker eller ställer till annat ofog är vuxenvärldens analys ofta att det beror på för lite sysselsättning, som om ungdomarna vore tomma boxar som behöver fyllas med något. Men när vuxenvärlden behandlar ungdomarna som icke-kompetenta börjar de också agera så, säger Mia Hanström.

- Vi behöver se ungdomarna som kompetenta medborgare som kan vara med och utveckla sitt samhälle. Om vi inte ger de unga utrymme att bli tagna på allvar på våra gemensamma arenor kommer de att söka sig någon annanstans. Om de inte blir hörda och sedda blir bara protesten kvar. Andra vänder ångesten inåt; mår dåligt och blir självdestruktiva.

Vissa unga är superkompetenta och redo att organisera, fixa och ta för sig. Andra är inte vana vid att bli tagna på allvar. De tycker som kompisarna eller föräldrarna, och har inte medvetet funderat över sina värderingar. Det finns också andra som överhuvudtaget inte är vana vid att formulera vad de tycker.

- Ett modernt professionellt ungdomsarbete ser de unga som i grunden kompetenta, men ser också till att möta de unga där de är. Skillnaderna är stora, beroende på bakgrund och omständigheter. Ledarskapet handlar om att se till möjligheterna, och sen skapa förutsättningar för de unga att fatta bra beslut, säger Mia Hanström.

MÖTA TIDENS UTMANINGAR

Ett ungdomsarbete värt namnet utformas efter de behov som finns här och nu, i det samhälle de unga växer upp i.

- Förr handlade det mycket om att skapa lokaler och aktiviteter. En lokal är något så konkret,

något alla kan känna igen. Därför är det lätt att fastna här. Men risken finns att alla pengar går åt till huset, och så blir det inga resurser över till innehållet. Eller så fokuserar verksamheten på att upprätthålla lokalen istället för att gå ut och möta de unga där de är. Lokaler kan till och med bli konserverande och passiviserande.

Arenor, mötesplatser, är otroligt viktiga. Men de mötesplatserna behöver inte vara särskilda hus. Allra viktigast är främjande vuxna och unga ledare som kan bygga strukturer, organisera och engagera.

- Dagens unga blir överösta av så otroligt mycket information och måste ständigt göra en massa val. Det dagens unga behöver är sådant som hjälper dem att förstå och sortera och att göra egna aktiva val i flödet. Vår tids utmaning är att ge de unga stöd att reflektera: vad är viktigt för mig? Men också: Hur kan jag stöda andra omkring mig? De här båda frågorna hänger ihop, för människor mår bra när de stöttar varandra.

DEMOKRATI OCH INFLYTANDE

Oavsett aktivitet gäller det att ständigt jobba med demokrati och inflytande på alla nivåer. Att bilda ett ungdomsråd kan vara bra men räcker inte, menar Mia Hanström. Arbetet måste pågå hela tiden och på alla nivåer.

- Vi behöver bjuda in de unga. Men det räcker inte att låta de unga bestämma, eller att ge dem röst-rätt tidigare. Vi behöver ge dem förutsättningar och resurser att känna sig trygga på de nya arenorna. Det behövs tydliga strukturer och ramar: vad kan beslutas, och har tas beslut? Demokrati handlar om flera pusselbitar. En viktig del av ungdomsarbetet är att skapa förutsättningar för unga att på riktigt vara delaktiga och forma olika aktiviteter projekt och ibland kampanjer.

- Vi vill alla känna att vi gör nytta och bidrar. Att jobba med demokrati och inflytande är att rusta de unga för framtiden och skapa vakna engagerade medborgare.

Det moderna ungdomsarbetets roll är att skapa en trygg bas för de unga, där det finns plats att öva på det som inte är helt bekvämt utan att behöva känna sig utsatt.

- Den som är van att ta plats får träna på att ge plats och lyssna. Den som inte brukar säga något får träna på att formulera sina åsikter och göra sin röst hörd. I båda fall handlar det om att se att man erövrar något nytt både för sin egen skull och för att det gynnar gruppen att alla kan bidra, förklarar Mia Hanström.

JÄMSTÄLLDHET OCH NORMKRITIK

På samma sätt behöver jämlikhets- och jämställdhetsperspektivet finnas med i verksamheten: Att jobba utifrån ett normkritiskt synsätt. Att emellanåt skärskåda sin verksamhet och reflektera över den:

- Vi ska inte bara tänka på dem som kommer,

utan också: varför kommer inte de andra? Vilka attraheras av det vi gör? Vad är det som gör att somliga gynnas i vår verksamhet och andra inte gör det?

- När det gäller SKUNK vet vi till exempel att vi lockar fler tjejer än killar. Då kan man å ena sidan säga att det är bra om vi kan kompensera den manliga dominansen i skärgårdskulturen så att också tjejerna får mer utrymme. Men man kan också tänka att det skulle vara viktigt att skapa fler arenor där tjejer och killar möts. Och i så fall behöver vi förstås arbeta mer aktivt för att få med fler killar eller så kan man tänka att killar behöver något annat än det traditionella och därför göra en satsning. Ibland jobbar vi efter det ena sättet att tänka, ibland efter det andra. Men det är viktigt att själva medvetenheten finns där.

Dubbelheten tar sig fler uttryck – och kanske handlar det verkligen inte om ett antingen-eller, utan om ett både-och.

- Vi vet till exempel att tävlingsinriktade aktiviteter drar fler killar. Då kan vårt jobb vara att klura ut hur vi kan göra samma sak mer lekfullt så att

också tjejerna kommer. Å andra sidan kan tjejerna ibland behöva träna på tävlingsmomentet och att lära sig ta plats. Här gäller det att hitta en balans.

- Modernt ungdomsarbete måste också jobba mer internationellt. Det går inte att bara pyssla på här hemma. Unga ska få möta unga från andra länder. SKUNK har jobbat aktivt med att ta vara på bland annat EU:s Erasmus+program för att skapa förutsättningar för olika former av ungdomsutbyten, och vi ser att de mötena gör att de unga växer alldeles otroligt.

KÄNSLA AV SAMMANHANG

Mia Hanström talar om ett salutogent, hälsofrämjande, perspektiv. Om att se till friskfaktorerna. Om Aaron Antonovskis begrepp KASAM (känsla av sammanhang). Om att hjälpa de unga göra tillvaron begriplig, hanterbar och meningsfull, och ge dem verktyg för att hantera livet.

- Det är förstås inget fel på sysselsättning i sig.

En rolig aktivitet kan vara en mötesplats där vi kan lära känna varandra men också något man utvecklas igenom. En bra ungdomsarbetare ser också till djupdimensionen i aktiviteten, som att den tränar de unga att vara mer solidariska eller att hjälpas åt att lösa en uppgift.

- Att befinna sig i goda sammanhang gör inte att man är vaccinerad mot problem eller mot att må dåligt. Men den som har ett sammanhang får hjälp att reda ut saker och komma ut på andra sidan, vare sig man själv ställt till det eller blivit utsatt. Det handlar hela tiden om att arbeta utifrån det positiva – inte från det där dåliga, som både ungdomarna och vi alla gör ibland, säger Mia och småler.

- Kärnan i modernt ungdomsarbete är att se och ta vara på de unga som fullvärdiga kompetenta människor, inte som någonslags halv-medborgare på tillväxt. Allt annat är resursslöseri både ur samhällsbyggets och de ungas perspektiv.

MODERNT UNGDOMS- ARBETE ÄR...

- DEMOKRATISKT

Ingen dold agenda från ledarens eller vuxenvärldens sida. Tydligt hur besluten fattas och vad som förväntas av de unga. De unga räknas in i beslutsprocessen.

- TRYGGT

Möta de unga där de står, fokusera på det positiva. Skapa prestigelösa miljöer där man vågar pröva nytt och bidra till gruppen med engagemang och åsikter.

- LYHÖRT

Lyssnande lyhörda ledare kan konsten att fånga upp idéer som inte är färdiga, utan att fördenskull ta över och göra jobbet för de ungas räkning.

- JÄMSTÄLLT

Jobba utifrån ett normkritiskt synsätt och skärskåda sin verksamhet: Vad är det som gör att somliga gynnas i vår verksamhet och andra inte gör det?

-- ROLIGT!

Något unga VILL göra, som känns utvecklande, roligt och meningsfullt. En rolig aktivitet kan vara en arena för möten, gemenskap, lärande och engagemang.

"Vi behöver jobba på olika sätt parallellt"

DEMOKRATIARBETE: SVÅRIGHETER OCH MÖJLIGHETER

**Alla unga passar inte in i det traditionella föreningslivet.
Att sträva efter att nå alla är en viktig demokratifråga. Det säger
Diana Pettersson Svenneke, forskare och koordinator vid
Kunskapscentrum för Fritidsledarskap.**

"Vilka vill vi nå?" är den ständiga frågan för alla som jobbar med ungdomsverksamhet.
- Vi säger ofta att 'vi vill nå fler ungdomar'.
Problemet är att 'ungdomar' inte är en sort. Det finns alltid flera målgrupper med olika behov och intressen, och för att nå olika målgrupper behöver vi jobba på olika sätt parallellt, säger Diana Pettersson Svenneke.
Sedan 1940-talet har svensk fritidspolitik haft en uttalad utgångspunkt: "Alla unga borde vara

med i en förening". Merparten av samhällets stödpengar till ungas fritid går följaktligen till föreningarna. Men statistiken visar att max 60 procent av alla 13-19-åringar faktiskt är aktiva i någon förening, och att andelen sjunker ju äldre ungdomarna blir. I 17-19-årsåldern är siffran nere i 42 procent – eller mindre än 5 procent om idrottsföreningarna räknas bort.
Forskningen visar också att alla unga inte känner sig hemma i föreningslivet. Den sociala

bakgrunden är viktig. Unga som trivs i skolan och kommer från familjer där man är van att engagera sig har inget emot föreningarnas fritidsaktiviteter, som har en instrumentell struktur med rutiner, strukturer och långsiktiga mål. Att man förväntas dyka upp en viss dag vid en viss tid för att lära sig något är inget problem. Den som inte trivs så bra i skolan vill däremot sällan ha mer av den varan på sin fritid. Då är fritidsgården lättare: hit kan

DELAKTIGHETSTRAPPAN

DEMOKRATI: De unga är med hela vägen, och har möjlighet att fatta egna beslut.

MEDBESTÄMMANDE: De unga inbjuds till dialog och är med och fattar riktiga beslut.

INFLYTANDE: De unga får säga vad de tycker och har viss möjlighet att påverka, men är inte med i beslutsfattandet

DELAKTIGHET: De unga får information och har vissa valmöjligheter. De involveras i arrangemangen, men är inte med och bestämmer

SKENDEMOKRATI: Att fråga de unga vad de vill göra utan att egentligen lyssna är manipulation och dekoration

man gå när man själv har lust. I den expressiva fritidsstilen ligger fokus på att ha roligt här och nu.

Unga är olika

- En klok politiker eller ungdomsarbetare ser att det är så här det är: att unga är olika, och att vi därför behöver jobba på olika sätt för att nå dem. Om föreningslivet gynnar intresserade med 'rätt' bakgrund som kommer av sig själva, hur kan vi hitta andra inkluderande arbetsformer som passar även de andra? Hur får man med sig alla unga så att de blir delaktiga och intresserade av att påverka, undrar Diana.

- Den sociala bakgrunden måste inte styra hela livet, och fritiden skulle kunna innebära en möjlighet att komma in i samhällets strukturer på rätt sätt. Frågan "Ska unga få vara med och bestämma?" är lätt att svara ja på.

- Men om man tillägger 'på lika villkor som vuxna?', då blir de nervösa, säger Diana och skrattar lite. Själv tycker hon att det är självklart att de unga ska involveras så mycket som möjligt. För sin egen skull: för att utvecklas som

människor och höra till ett sammanhang. För föreningens och verksamhetens skull, och för samhällets.

Men då ska de förstås få mandat och befogenheter på riktigt, inte bara tillfrågas för dekorationens skull.

- Demokrati handlar om jämbördiga relationer, där alla har samma värde och rätt att delta, ge förslag, planera, genomföra saker och bestämma. Det betyder inte att man kan få allt man vill. Men man får resurser för att vara med och påverka, till exempel inom föreningen eller på fritidsgården.

I ett projekt på tio fritidsgårdar som Diana följde och utvärderade identifierades tre områden som man behöver jobba med för att skapa demokrati i olika slags fritidsverksamheter:

1. Att skapa verkliga förutsättningar för demokrati och delaktighet.

Att ge de unga grundförutsättningar att påverka eller organisera sig själva genom ledarstöd och tydliga ramar: Vad får vi bestämma om? Hur kan alla vara med? Hur gör man? Vilken är kopplingen till övrig verksamhet och ekonomi?

2. Att hitta en bra organisationsstruktur som

är lättillgänglig, lätt att förstå och anpassad till olika typer av unga.

Den traditionella föreningsmodellen med årsmöte, styrelse och arbetsgrupper kan uppfattas som både svår och ansvarstyngd. Den behöver kompletteras med nya modeller för påverkan, som brainstorming, stormöten och projekt. Strukturen ska ge utrymme för spontana infall. God information är A och O.

3. Att ha ett medvetet coachande och ledarskap.

Ledaren behöver ta ansvar för att man verkligen jobbar demokratiskt: att alla förstår hur man gör, att man medvetet inkluderar nytillkomna och ovana. Ledaren ska samla och avsluta demokratiska arbetsformer. Men när det kommer till åsikter och beslut är hen inte förmer än någon annan: en person, en röst.

Diana återkommer ständigt till vikten av att jobba inkluderande.

- Det finns så många exempel på att någon modig människa knackar på i gemenskapen och blir väl mottagen: 'kul att du kommer'. Men sen glöms man bort och folk vänder sig till dem de redan känner. Då kommer man inte tillbaka, säger hon. Att jobba med demokrati i ungdomsarbete handlar inte bara om att lära sig hur organisatorisk demokrati fungerar med beslutsfattande och ekonomi, skyldigheter och rättigheter. Det handlar minst lika mycket om social demokrati: Full yttrandefrihet i ett gott klimat där det känns tryggt att uttala sig. Allas lika värde. Ömsesidig respekt och lyhördhet. Och att alla vet hur processen funkar och kan vara med på riktigt. Alla, inte bara de från början gynnade eller de som listat ut "rätt sätt" att hantera kamrater, ledare och vuxenvärld.

- Att vara med i en förening och lära sig bestämma tillsammans är ett sätt att lära sig demokrati. För andra grupper med en annan fritidsstil kan en öppen fritidsverksamhet som till exempel en ungdomsgård passa bättre. Därför behövs det många öppna dörrar så att alla unga hittar in.

- Fritidsledarrollen har förändrats och blivit mer krävande, och det finns ett behov av ledare som vill mer, säger Marwa Chebil, mångfaldskonsulent vid Fritidsforum, Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar.

- Vi har allt mer lämnat tanken att vi ska 'leda' ungdomarna och ordna med aktiviteter för dem, och allt mer gått in för att mötas i ögonhöjd och coacha ungdomarna, säger Marwa Chebil. Själv lär hon ut ämnen som värdegrund och etik, mänskliga rättigheter och barnkonventionen till fritidsledare i hela Sverige. Att verka utifrån ett salutogent, hälsofrämjande, perspektiv, och att möta ungdomarna på ett jämbördigt sätt: utan

*”Ungdomsarbetare är värdebärare
i demokratins tjänst”*

ATT MÖTAS I ÖGONHÖJD

maktutövande och med tilltro till deras förmåga och vilja att ta ansvar.

INBYGGD KONFLIKT

Men det finns en inbyggd konflikt i fritidsledarnas yrkesroll idag, menar hon. Fritidsverksamheten hör till den kommunala verksamheten, men den är inte lagstadgad. Så hur vet man vad som ska och vad som inte ska ingå i verksamheten? Och kan man ens tala om att vara ”ledare” i ett läge där man förväntas odla demokratiska arbetsformer istället för att ta kommandot?

- Å ena sidan ska fritidsledaren följa ungdomarnas idéer och låta deras tankar gå före de egna visionerna, men å andra sidan har hen också ansvaret att förhålla sig till föreningens värderingar, kommunallagen och sitt kommunala uppdrag. Så å ena sidan är utgångspunkten de ungas behov, och det är ungdomarna som sätter agendan. Men å andra sidan kan de inte bara villkorslöst dyka upp och göra vad de vill. Det ställer stora krav på fritidsledarna, säger Marwa.

- Det här är svårt, jag tänker på det varje dag. Jag är jättestolt över att vi kan mötas i ögonhöjd och jobba utifrån ungdomarnas behov. Men samtidigt behöver det ske inom det ramverk som finns, den verklighet man har att förhålla sig till. Hur hittar man balansen?

Fritidsgården är särskilt viktig i socioekonomiskt utsatta områden där de unga inte är lika aktiva i

föreningar och organiserade aktiviteter och verkligen behöver en mötesplats.

- Här blir fritidsgården också en viktig demokratisk arena: den plats där de unga faktiskt kan komma i kontakt med demokratiska arbetsformer, säger Marwa.

- Ofta kommer de från familjer där det finns ett begränsat fri-utrymme, där det råder patriarkala strukturer eller där man har det tufft på olika sätt. Att då komma till en plats där ungdomar och vuxna möts i ögonhöjd och de unga kan vara med och påverka är något vackert och fint. När jag utbildar i mänskliga rättigheter försöker jag förmedla till fritidsledarna att de är viktiga inspiratörer: ’Ni är värdebärare i demokratins tjänst.’ Några blir glada, men andra blir skräja: ’vad innebär det?’

LEDARE SOM VILL MER

Ja, vad innebär det? Visst innebär det ett ansvar och ett åtagande, ett behov av ökade kunskaper i de här frågorna, menar Marwa. Och det är inte alltid så lockande för den som varit van vid att jobba traditionellt inom fritidsgårdens fyra väggar och som brunnit för att ta hand om, fixa, vara ungdomarnas röst.

- Men ett sådant sätt att arbeta kommer i konflikt med det demokratiska arbetssätt vi strävar efter idag. Det finns ett behov av ledare som vill mer, och som har en medvetenhet om de här frågorna, säger Marwa.

Det är alltså inte konstigt att många fritidsledare

idag känner sig osäkra inför vad som förväntas av dem. Fritidsforum har under de senaste åren medvetet arbetat med att skapa större legitimitet för fritidsledarrollen. Med hjälp av återkommande enkäter och diskussioner med verksamma ledare över hela Sverige har man försökt att både inventera läget och hitta riktlinjer: "det här ska vi jobba med".

MÖTET DET CENTRALA

Så hur kan ungdomsarbete i den här andan se ut?

- Det jag framförallt tänker mig är att det är mötet med de unga i sig som är det centrala, inte de fysiska väggarna i form av en lokal, säger Marwa.

- Säg att vi har en tjej med begränsat friutrymme hemifrån, som inte får delta i aktiviteter där killar är med. Då räcker det inte att det finns en fritidsgård. Hon behöver en schemalagd aktivitet för att hon ska få komma. Men fritidsledaren behöver också tänka på att välja ord och bilder rätt i marknadsföringen för att hon ska ha en chans.

Här talar vi om intersektionalitet – ett akademiskt redskap som Marwa säger sig vilja återerövra från den akademiska sfären.

- Där genus bara ser till kön vill vi också synliggöra andra typer av variabler som spelar in för olika delar av vår målgrupp, som etnicitet eller funktionsvariationer, säger hon.

- Jag ser intersektionalitet som ett verktyg för att få ökad förståelse för sin egen verksamhet och synliggöra de strukturer som finns: Möter vi alla på vår fritidsgård? Har alla samma möjligheter? Samma makt?

COACH/ MÖJLIGGÖRARE

Skapar utrymme för att ungas röster ska bli hörda och deras idéer ska kunna förverkligas. Fungerar som stöd och bollplank: Det här är möjligt att göra, och så här kan man gå tillväga.

VÄRDEBÄRARE...

...av demokratiska principer och ett inkluderande bemötande: alla är välkomna, allas röster är viktiga.

Ungas egenorganisering är ett annat sätt att möta behov. Här ska fritidsledaren visa på möjligheterna och coacha utan att ta över ledarskapet.

- Här kan vi ungdomsföreningen Rulla Klot som exempel. Det var några killar som såg behovet att lära ut bowlingteknik till andra med funktionsvariation.

Fritidsledaren fungerade som bollplank och stöd för att hjälpa dem förverkliga det de ville, och idag har de en väl fungerande förening, säger Marwa.

- Det viktiga här är att fritidsledaren inte blir rädd för att inte besitta den rätta kompetensen när ungdomarna kommer med sina idéer. Hen behöver inte veta allt från början, bara möta ungdomarna och främja deras behov. Ibland kan det handla om att prestigelöst våga säga att 'jag vet inte, vi får ta reda på det tillsammans'.

UNGDOMS- ARBETAREN HAR MÅNGA ROLLER

*KOORDINATOR
I LOKALSAMHÄLLET:
Nätverkar och förmed-
lar kontakter: tar vara
på det lokala samhället
som resurs men bidrar
också till att visa att de
unga är en resurs att ta
vara på. Slussar unga
med specialintressen
vidare till dem som
kan mer.*

UNGA LÄR VUXNA

Marwa berättar om en fritidsgård i Mellersta Sverige där man ville stötta unga i föreningsbildande. Samtidigt fanns det inte tillräckligt med resurser, och fritidsledarna gick på knäna.

- Så jag åkte dit och lärde de unga hur de skulle göra, och de unga lärde de vuxna, och idag finns där alla typer av ungdomsföreningar. En del av dem har samarbete med det lokala flyktingmottagandet, och vi har vi också flickor med begränsat friutrymme som fått lära sig att organisera sig och se hur man kan använda en mötesplats för att möta sina egna behov tillsammans med andra. Så här har vi en stödstruktur som funkar.

Alla unga vill dock inte påverka eller engagera sig.
- Jag vill inte generalisera, men majoriteten av de

ungdomar vi möter är inte vana att organisera sig eller formulera vad de vill och ta för sig. De kommer till fritidsgården för att hänga, och då ska de få göra det. Fritidsledarens utmaning är att ändå hitta behoven. Men också att alltid vara vaksam. Att se när det finns någon som vill mer, och att stötta det engagemanget. När man säger att "Vi har bara killar, och de vill bara hänga" blir det lätt en självuppfyllande profetia, för faran finns att man missar signalerna från den som vill göra något, säger Marwa.

- En sak vi gör är att ge stöd för unga att träffas nationellt och få utbildning så att de känner att deras engagemang tas i anspråk. Det blir en stödstruktur för de här ungdomarna. Och de blir i sin tur en slags ambassadörer för att stötta andra unga i sitt område. Men det börjar med en vaksam fritidsledare. Vaksamhet är nästan mitt nyckelord. Att hitta den där lilla lilla flisan som vill mer.

UNGDOMSARBETARE

De som arbetar med ungdomar kallas lite olika i de nordiska länderna. I Sverige använder man till exempel oftast begreppet fritidsledare, och det är också något man kan utbilda sig till. På Åland är fritidsledaren någon som arbetar med yngre barn, medan den som arbetar med tonåringar kallas ungdomsledare. Vi har här valt att huvudsakligen använda benämningen ungdomsarbetare eftersom boken riktar sig till yrkesarbetare och ideella ledare inom olika områden där man engagerar sig för och med ungdomar både inom föreningslivet och kommunerna.

Arrangör för konferensen Modern Ungdomsarbete, som dokumenteras i den här skriften, stod SKUNK – skär- gårdungdomarnas intresseorganisa- tion.

SKUNK bevakar de ungas intressen i kommuner-
na på både landskapsnivå och riksnivå. Organi-
sationens andra syfte är att stärka, utveckla och
arrangera fritidsverksamhet som är anpassad till
skärgårdungdomarnas förutsättningar.

- En stor del av vårt jobb är att forsla folk från en
plats till en annan, säger Moa Rytterstedt, ordfö-
rande i skärgårdungdomarnas intresseorganisa-
tion SKUNK.

Verksamheten bygger på ungdomarnas egna idéer
enligt principen 'unga leder unga'. Så här beskriver
styrelsen själva sin organisation i form av en cirkus.

AKROBATERNA är styrelsen: ett gäng 14-23-åring-
ar. "Vi har många bollar i luften och allt fixar vi frivil-
ligt och ideellt vid sidan av jobb och studier."

CIRKUSDIREKTÖREN är verksamhetsledare Mia
Hanström med en bas i en köptjänst på 20 timmar
i månaden. Hon fungerar som rådgivare och stöd
i verksamheten. Det är dock styrelsen som fattar
beslut och har ansvar: "Vi bestämmer vad Mia gör".

BLÄCKFISKEN är ungdomscoachen Rebecca
Mattsson som har sina tentakler över hela Åland
och EU. Hon fungerar som spindeln i nätet och hjäl-
per SKUNK att nå ut till alla unga i skärgården men
också till andra organisationer.

CIRKUSPUDELN Emilie Hanström leder det treåri-
ga projektet RIBS, Rolling Images Business Starts
Ups, kring ungdomar entreprenörskap och digitala
medier. Hon har alltid med sig sin pudel Ziva på
kontoret.

OM SKUNK VO

PILTAVLAN symboliserar det medvetna arbetet
med mål och metoder, men också föreningens syfte
att synliggöra skärgårdungas situation och erbjuda
roliga och meningsfulla aktiviteter. "Vi tror att aktivt
ungdomsarbete i skärgården ger större chanser till
en levande skärgård i framtiden."

CLOWNEN symboliserar SKUNKs jämställdhets
och jämlikhetsperspektiv och inkluderande förhåll-
ningssätt: här vill man ta vara på all ung energi i
regnbågens alla färger. SKUNK är till exempel enga-
gerades i "Åland mot rasism".

PROGRAMBLADEN står för styrelsens rutiner:
möteteknik och protokoll, utbildningar i demokrati
och olika metoder för att mötena ska vara trygga

UNGA LEDER UNGA

Unga är fullt kapabla att organisera sig och ta ansvar bara förutsättningarna finns. Med förutsättningar menar vi i SKUNK att alla unga behöver få tränas i ledarskap både för sin egen skull och för andras, och det under trygga förhållanden.

Målet med ungas egen organisering är att skapa arenor för att stödja unga i deras egen utveckling för att de ska ha roligt och må bra. Det finns ett ganska starkt förankrat synsätt bland både de unga själva och de vuxna att unga inte kan göra saker själva, utan måste ledas av vuxna: att de är tomma burkar som ska fyllas, eller att de är en grupp som står på tillväxt. Ett förändrat synsätt och förhållningsätt gör att unga kan vara en resurs både för andra ungdomar och för samhället i stort.

CIRKUSARENAN står för SKUNKs uppgift att skapa trygga mötesplatser för unga, där man kan pröva saker, utvecklas och vara med om nya saker, bli delaktig och sedd för sina möjligheter och oavsett aktivitet alltid vara trygg i nolltoleransen mot droger.

SOCKERVADDEN står för SKUNKS arbete för reella möjligheter att vara med. "Till exempel bjuder SKUNK ofta på mat eller mellanmål när vi har möten så att hungern inte ska vara ett hinder".

KAMERAN står för dokumentation.

EU-FLAGGAN står för internationella kontakter genom bland annat projekt och via Erasmus+ så som ungdomsutbyten och europeiska volontärer, men också för andra internationella kontakter.

PUBLIKEN är SKUNKs partners och finansiärer. SKUNK har de senaste åren fått ca 25 000 euro i verksamhetsstöd från Ålands Landskapsregering samt de senaste tre åren projektstöd för ungdomscoachen och ca 3000 euro från de sex skärgårdskommunerna.

RE EN CIRKUS

och trevliga för alla. Ett exempel är rullande ordförandeskap på mötena: "Det är roligare och samtidigt är det bra demokratiträning."

UGGLORNA är SKUNKs faddrar som tidigare varit SKUNK-medlemmar eller andra som engagerat sig för SKUNK som kan erbjuda stöd och råd i olika situationer.

ELEFANTERNA representerar de cirka 100 ungdomar som deltar i SKUNKs träffar, resor, läger, kurser, utvecklingsprojekt och andra aktiviteter.

DEN VILDA HÄSTEN är en bild för de ungdomar som ännu inte hittat in i verksamheten: En ännu outnyttjad potential.

Följ med på workshop

LEK, MÅL OCH METODER - EN VIKTIG WORKSHOP

Hur lär man sig bäst förstå lekens möjligheter?

Genom att leka förstås: utsätta sig för regler och rolighet, och sen reflektera tillsammans.

- Vi leker mycket i SKUNK, både för att det är roligt och för att det är en bra metod som kan användas till många olika saker, säger eftermiddagens workshopledare, ungdomscoachen Rebecca Mattsson.

- Att vi valt att utveckla leken som metod har varit ett sätt att visa både att leken är viktig, och hur vi arbetar med mål och metod. Frågan är alltid: Vad vill vi uppnå? Om målet bara är att lära sig allas namn, då kanske några lekar är lite för intim och behöver sparas tills folk känner varandra bättre.

Rebecca redovisar målen för vår eftermiddag tillsammans:

- 1) Att öka förståelsen för hur lek kan användas som metod
- 2) Att ge deltagarna verktyg för att lägga upp lekar i sina egna aktiviteter genom förståelse för hur och varför man ska välja lekar
- 3) Att göra en utvärdering av dagens lekar genom SWOT-analys

Workshopen inleds med att vi presentera oss för varandra.

- Säg vad ni heter och beskriv er själva med ett

ord som börjar på samma bokstav. Jag heter Rebecca, och jag är Rebell.

Ah, det där var inte svårt. Vi slappnar av allihop och ordet går vidare. Adam är Awesome, Maria gillar Mjölkhoklad och Benjamin är Bäst. Det går i ett nafs.

NÄSTAN FÖR LÄTT?

Rebecca delar ut papper och pennor.

- Nu ska ni göra en affisch: en presentation genom karta. Det enda ni får skriva är ert namn. Resten ska ni rita: Er familj som ni bestämmer hur ser ut, var ni bor, ett fritidsintresse och något som symboliserar er organisation. MEN. Ni får bara rita med vänster hand. Eller tvärtom om ni är vänsterhänta förstås. Och ni har sju minuter på er. Vänster hand? Sju minuter? Det går ju inte att göra något snyggt med fel hand på sju minuter! Paradoxalt nog behöver vi alltså inte vara rädda för att rita fult: alla kommer att göra det. Lättnaden är subtil men påtaglig.

Vi sitter tysta med våra pennor. Någon fnissar när den ovana handen inte vill lyda. Sen får vi presentera oss själva med hjälp av de stolpiga teckningarna. Det är nästan för lätt. Vad lär vi oss av det här? Å andra sidan: stämningen i rummet

är varm och avslappnad. Utan att ens märka det har vi ställt oss upp och berättat om oss själva i ett rum fullt av okända människor. Något måste alltså vara rätt.

HJÄLPAS ÅT

Sen följer en tredje lek. När Joel säger sitt namn ska han också göra en rörelse, och när Maria säger sitt namn ska hon både minnas Joels namn och rörelse och sen hitta på en egen. När turen kommer till mig ska jag komma ihåg alla namn och rörelser före mig innan jag levererar mitt eget bidrag. Till slut har vi gått varvet runt. Joel som inledde rundan inser att han förväntas avsluta – och stönar.

- Vi hjälper till, uppmuntrar Rebecca genast. Än en gång åker axlarna ner några millimeter. Inte bara Joels. Och inte för att vi är särskilt nervösa. Men för att det händer någonting med oss människor när vi blir påmind om att vi just nu, i det här rummet, inte behöver bevisa vårt värde genom att prestera. Där huvudregeln är att vi ska hjälpas åt finns varken vinnare eller förlorare. Och när det kommer till kritan minns Joel varje namn och varenda rörelse.

STYRKOR OCH SVAGHETER

Dags för analys. Rebecca ritar upp ett SWOT-diagram: Styrkor (strengths) och svagheter (weaknesses), möjligheter (opportunities) och hot (threats).

En efter en går vi igenom lekarna.

Den första namnleken, med namn och beskrivande referens, var lätt och snabb och lockade till skratt. Men som någon påpekar finns också risken att man funderar så mycket på vad man själv ska säga att man glömmer lyssna ordentligt på de andra – och inte alls lär sig vad de heter. För den som inte hittar ett bra ord kan leken kännas utlämnande. Lättsamheten ska inte tas för given.

Den andra leken, presentationen genom karta, spelade på helt andra strängar. I tecknandet fick vi utrymme att vända oss inåt en liten stund under en annars intensivt social dag. Vi var kreativa samtidigt som "fel hand" tog udden av alla prestationskrav. Teckningarna gav oss verktyg att berätta lite om oss själva på ett prestigelöst sätt, och kanske upptäckte några rentav att de hade gemensamma intressen. Å andra sidan kan det också vara jobbigt att berätta

så här mycket om sig själv för nya människor. Den sista namnleken var fysiskt och fartfylld. Det gällde att hänga med och se och lyssna ordentligt, och energinivån höjdes i rummet. Ändå kände flera vakna deltagare rädslorna fladdra till även här: Tänk om jag glömmer någon! Tänk om ingen kommer ihåg mig?

SÄTTA TONEN

Svagheter och hot i de enkla lekarna handlar om vanliga mänskliga rädslor, så hemtama att vi oftast inte ens kan sätta ord på dem. Ofta går obehaget strax över, och den lilla utmaningen stärker både oss själva och gruppen. Men i värsta fall växer osäkerheten till ångest och motvilja. Någon tystnar eller lämnar den gemensamma lekplatsen – och gruppen har krympt sig både mindre och svagare. Det är här Rebeccas försäkran om att ”vi hjälper till” inte bara riktar sig till Joel, utan till alla som sitter i rummet. De generösa reglerna sätter tonen inte bara för själva leken, utan för sättet att umgås. Vi har inte bara lärt oss varandras namn, utan också något om hur vi förväntas möta och behandla varandra i gruppen. Att fundera över lekprocesserna tillsammans vidgar också perspektiven. Enorma möjligheter och risker finns inbyggda i de enklaste aktiviteter. I en prestationsinriktad kultur kan rädslan att göra fel vara förlamande för både ungdomar och vuxna. Ett viktigt mål med leken kan då vara att medvetet bryta prestations- och prestigenormerna. Att skapa ett klimat där det inte är allt för riskabelt att visa sig, inte allt för farligt att göra bort sig. Först då blir det mer roligt än skrämmande med nya sammanhang, nya människor och nya lekar.

LEK SOM METOD

- En lek kan vara en metod för 1000 olika saker, säger workshopledaren Rebecca Mattsson.
 - Som i leken med kartan. Många tycker att det är jobbigt att ställa sig upp och prata inför folk. Men den här uppgiften är så lätt och så avgränsad att det liksom går av bara farten. Det är också en hjälp att fokusera på affischen, inte på sig själv.
- Vår sista uppgift är ett grupparbete: att plocka fram några lekar i olika kategorier som kan användas för olika ändamål, till exempel att lära känna varandra, att höja energinivån eller att bygga gemenskap i gruppen.
- Uppgiften är en övning i att tänka i just MÅL och METOD: vilket syfte vill vi uppnå med leken, och hur ska vi nå dit? Vad finns det för utrymme och resurser att tillgå, och vilka är deltagarna? Hur kan vi ta vara på fördelarna med varje lek, och samtidigt minimera riskerna?
- Det finns fredagslekar och söndagslekar på ett läger, konstaterar Rebecca.
 - När man nyss träffats behöver man lära känna varandra på ett kravlöst sätt, men man vill inte vara nära varandra fysiskt eller se varandra i ögonen för mycket. Vartefter förtroendet växer kan man välja andra lekar.

Genom att själva leka har vi som workshop-deltagare utsatt oss för lekens inbyggda risktagande och rolighet. Genom att synliggöra de bakomliggande processerna har vi blivit lite mer medvetna inte bara om hur vi kan använda olika lekar för olika syften, utan också om de tankar och känslor som pågår under ytan hos oss alla. Kanske har vi lärt oss bli lite mer varliga med varandra.

MÅL OCH METOD: REFLEKTIONER KRING KONFERENSEN

- Vi plankar aldrig en metod rakt av. Vi tänker alltid: Varför gör vi det här? Vad vill vi med det? Det säger Mia Hanström, verksamhetsledare i SKUNK.

REBECCA MATTSSON, UNGDOMSCOACH: Ofta när man ska arrangera något bestämmer man bara att 'nu ska vi göra så här' eller 'så här brukar det vara'. Om man medvetet vill jobba med mål och metod gäller det att istället fråga sig: Vad är det vi vill uppnå? Vad finns det för olika vägar att nå dit? Ibland börjar man i målbilden och söker en metod, ibland är det tvärtom. Skapandeprocessen är ofta en dans mellan dessa båda. Vilket kom först den här gången: mål eller metod?

MIA HANSTRÖM, VERKSAMHETSLEDARE: Det var nog målet. Vi ville synliggöra något vi tycker att vi är bra på, men vi var också nyfikna på hur andra tänker kring de här frågorna. Vi ville testa vårt sätt att jobba i ett större sammanhang. Och vi ville utmana genom att göra en konferens för både unga och vuxna.

MIA: Vi har försökt ta vara på så många resurser som möjligt i det åländska samhället. Och vi har uppmuntrat de inbjudna att vara delaktiga för att dela erfarenheter och resurser med varandra. Som ungdomarna från Kimitoön med god erfarenhet av ungdomsråd, eller killen från Danmark som erbjöd sig att hålla knopworkshop.

REBECCA: Den här konferensen bygger på samarbete av alla sorter. Vi har tagit vara på kontakter, och vi har haft volontärer som hjälpt till med det praktiska. Alla volontärer har haft sin egen roll. De har haft koll på programmet och på vem som ska göra vad, men också fått en förståelse för grundtanken med konferensen och våra metoder. Arbetet med den här konferensen har stärkt hela SKUNK.

MIA: Metoden för själva konferensen har varit att växla mellan olika sätt att arbeta: Att både lyssna och själv bidra. Att samlas gemensamt för att inspireras av teman som demokrati eller normkritik, och att sedan gå ut i mindre grupper för att diskutera, göra saker och lära känna varandra. Och att också till exempel äta tillsammans i nya grupper.

REBECCA: Till luncherna hade vi också utarbetat en ny metod. Vi hade vikt "loppor" av paper med olika frågor för att hjälpa folk hitta samtalsämnen och låta alla komma till tals.

MIA: Vi fick lite kritik för att vi hade för mycket program. Men sådan kritik kommer ofta från dem som redan känner folk eller kan konstet att mingla. "Nu får ni gå ut på stan själva" kan bli en jobbig lucka för den som inte har någon att gå med. Då är det bättre att den som behöver smiter ifrån en stund.

MIA: Vi känner oss nog ganska kaxiga för att vi faktiskt arrangerat en stor nordisk konferens på vårt sätt, från

arbetssätt, anda och metoder till att hela arrangemanget var självklart drogfritt, utan så mycket som en öl till maten. Det var nytt för en del.

REBECCA: Ja, vi har marknadsfört den här konferensen som en nordisk mötesplats, och vår tanke var att skapa så trygga arenor som möjligt. För oss är drogfrihet en fråga om trygghet.

MIA: Inför konferensen var det en press att veta att de pengar vi sökt bara skulle betalas ut om vi hade deltagare från alla självstyrande områden. Språket blev också en ännu större utmaning än vi trott. Att tala skandinaviska funkade inte för alla i praktiken, och vi fick tänka om lite i program och gruppdiskussioner. Men med över 30 organisationer representerade fick vi också en fin inblick i vad som finns och vad som görs inom ungdomsarbetet i Norden idag. Det var intressant att se att till exempel islänningarna jobbar mycket som vi. Jag tycker nog att vi fick alla pusselbitar vi var ute efter. På så sätt nådde vi vårt mål med råge.

REBECCA: Med facit i hand skulle vi kanske ändå ha lekt mer i början, som vi brukar på våra egna läger för ungdomar. Men allt var så stort så vi tappade bort det litegrann. Vi kunde åtminstone ha lekt Tvärtom-leken. Man börjar med att spåna kring det värsta som kan hända under träffen. Att maten tar slut. Att alla blir matförgiftade eller brinner upp. Att ingen pratar med varandra. Sen väljer man tillsammans ut de tre alternativ som både är värst och mest realistiska. Utifrån dem kan man diskutera hur man ska vara mot varandra för att det här inte ska hända. På så sätt blir reglerna allas gemensamma angelägenhet från början.

MIA: Det handlar om ett helhetstänk där varje pusselbit fyller sin funktion. Konferensen blev den mötesplats vi hade tänkt oss – men också förberedelserna har varit en sådan mötesplats.

MIA: Analysen är en kraftfull metod i sig. Också en aktivitet som inte riktigt lyfter eller en utmaning som den vi hade med språket på konferensen kan fyllas av mening om vi har verktyg att reflektera och lära av det vi just varit med om. Då kan också det "misslyckade" bli en värdefull del att lära av. Kanske skulle vi ha berättat mer om hur vi jobbar med mål och metod på hela konferensen, inte bara för dem som valde Rebeccas workshop.

REBECCA: Utan utvärdering blir det ingen utveckling. Då fortsätter man bara göra samma saker.

MIA: Som verksamhetsledare har jag känt trygghet och tillit inför den här konferensen. Allt har blivit gjort, och när det uppstår problem har de genast lyfts fram. Alla har varit delaktiga och pejlatt behoven, också utanför sitt eget arbetsområde. När jag hör er ungdomar utvärdera det ni gjort och planera nya aktiviteter märker jag ju hur ni bygger på tidigare erfarenheter och använder er av det informella lärandet i SKUNKs anda. Det sättet att resonera har man nytta av i alla sammanhang i livet.

- Vad finns det för ramar eller outtalade förväntningar i våra organisationer som ungdomarna ska leva upp till för att känna sig välkomna? Vilka är normerna? Den frågan bollar Mia Hanström, konsult i ungdoms- och jämställdhetsarbete, ut till sin publik.

Normer är oskrivna regler för hur vi människor förväntas vara, tycka, bete oss och se ut. De finns överallt och de påverkar oss alla. Vi är så vana vid dem att vi inte ens lägger märke till dem, utan automatiskt anpassar oss: det är ju så här det "ska" vara.

Normerna har många fördelar. Gemensamma spelregler underlättar samspelet mellan människor och skapar trygghet i samhället. Men de kan också begränsa. I sin ordlösa självklarhet ger de sken av att stå för det som är naturligt och normalt, men kan då skapa och upprätthålla maktstrukturer som leder till att människor får olika stort handlingsutrymme.

- Vårt beteende som individer påverkas av hur andra människor bedömer oss. Hur vi blir bedömda är starkt kopplat till vad som anses vara "normalt" beteende i den grupp eller de grupper vi tillhör, säger Mia Hanström.

En liten flicka får höra att hon är söt, en liten pojke att han är tuff. Från första stund behandlas vi

"Att tillhöra

NORMER,

olika beroende på vad omgivningen tror att vi har för kön. Flickan skyddas och tröstas när hon slagit sig, pojken uppmuntras att borsta av sig. Medan pojkar förväntas vara busiga och högljudda ska flickor ha förstånd att vara tysta och snälla, ta ansvar för grupparbetet och bidra till lugnet i klassrummet. Just kön är vår starkaste norm. Om vi inte kan avgöra om busschauffören är kvinna eller man börjar vi fundera över vilket – trots att det egentligen är helt ovidkommande i situationen.

ATT "GÖRA" JÄMSTÄLLDHET

Så hur får man syn på genusnormerna? Hur "gör" man jämställdhet?

- Det är lätt att tänka att 'jag gör ingen skillnad på kön, jag behandlar alla som individer'. Men vi är alla inskolade i att könstänkandet. Vi gör skillnad på killar och tjejer vare sig vi vill det eller inte. Vi kan till exempel tycka att killkläder på en tjej är coolt, medan en rosa Hello Kitty-tröja på en kille känns lite genant. Eftersom killarnas språk och kultur har högre status blir det konstig och pinsamt när en kille går över till tjejsidan. Då kan han få höra att han är en kärring eller bög, säger Mia.

- För tjejer finns också begränsningar: även om det ger status att göra killgrejer så finns det osynliga spelregler som säger att bara ett fåtal tjejer får ta för sig. Och när det kommer till makt räcker det att kasta ett öga på statistiken: kvinnorna är fortfarande i klar minoritet.

När Mia själv började jobba som ungdomsledare

NORMEN BEHÖVER INTE FÖRKLARAS

Fotboll – damfotboll

Läkaren – den turkiska läkaren

Idrottaren – den funktionshindrade idrottaren

Paret – det lesbiska paret

Chefen – den kvinnliga chefen

normen ger fördelar och makt

GENUS OCH JÄMSTÄLLDHET

för många år sen tyckte hon mest om att jobba med killarna.

- Jag tyckte de var lättare att få med sig. Men så började det gå upp för mig att det kanske berodde på mitt sätt att jobba, det sätt jag hade lärt mig, säger hon.

- I början när vi började jobba genusmedvetet ägnade vi oss nästan bara åt flickorna. De fick mindre resurser och det var de som skulle lära sig ta mer plats. Att killarna skulle behöva förändras funderade vi inte på. Idag är det självklart att jämställdhetsarbetet handlar om att bryta stereotypa mönster och att ge killar och tjejer samma möjligheter att utvecklas.

Kön eller genus är kulturella konstruktioner, inte statistiska sanningar eller naturlagar, och de förändras ständigt, betonar Mia.

- Grunden för jämställt ungdomsarbete är ledarens kunskap och attityder till pojkar och flickor, kvinnor och män. Hur bemöter man barn och ungdomar i vardagen? Vilka förväntningar finns på de unga? Vad blundar man för och hur hanterar man olika situationer i den dagliga verksamheten?

NORMKRITISKT FÖRHÅLLNINGSSÄTT

Det är först på senare år man börjat tala om normernas betydelse, menar Mia.

- Den som arbetar med ungdomar behöver ha ett normkritiskt förhållningssätt – och vi behöver dessutom ha med oss att olika maktordningar samverkar. För vi gör inte bara skillnad utifrån kön. Hur möter vi till exempel unga med olika funktionalitet, sexualitet och etnicitet, med könsöverskridande identitet eller med en annan socioekonomisk status än vi vanligtvis kommer i kontakt med?

- Vi behöver problematisera hur vi behandlar människor olika på ett sätt som gör att deras möjligheter begränsas, och skapa trygghet som ger utrymme att pröva nytt. Utgångspunkten är att

normer är något man gör, inte något man är. Normer och sociala kategorier skapar maktförhållanden och hierarkier. Att vara normbrytare innebär ofta att befinna sig i en utsatt position. - Därför ska vi alltid fokusera på normen, inte på den som bryter den. För 15 år sen pratade vi om att vara respektfulla. Men det räcker inte att skapa empati för den avvikande, att 'vara snäll mot dem som far illa'. För då finns normen fortfarande kvar. Det vi behöver göra är att arbeta mot diskrimineringen och problematisera maktordningen.

VÄRT ATT DISKUTERA

- Vilka normer kring kön kan ni identifiera i er verksamhet?
- Hur ska man vara?
- Vem får mest plats och inflytande?
- Hur påverkar det ert sätt att arbeta?

INTE FRIVILLIGT!

Jämställdhetsarbete är inget man kan välja bort. Såväl FN, EU och de nationella parlamenten och kommunerna har målsättningar som ska uppfyllas.

De gäller också för allt ungdomsarbete.

"Governments and other actors should promote an active and visible policy of mainstreaming a gender perspective into all policies and programmes, so that before decisions are taken, an analysis is made of effects on women and men respectively."

FWCW 1995 FN:s Fjärde kvinnokonferensen i Peking Global Platform for Action, Konfirmerad mars 2005

"Jämställdhet skall integreras i alla politikområden."

EU-kommisionen; Communication about Mainstreaming 1com(96)67

TJEJ- OCH KILL

Vad är en tjej- eller killgrupp?

Tjej- eller killgruppen är en sluten grupp på högst 8 killar eller tjejer som träffas regelbundet, oftast en gång i veckan. Man har en överenskommelse, ett kontrakt, som bland annat innebär "tystnadslöfte" och "närvaroplikt".

Samtalet är den grundläggande metoden: det värderingsfria samtalet där var och en ska känna sig trygg att uttrycka sina tankar utan att bli dömd eller hånad. Olika träffar kan ha olika teman, som styrs av gruppens behov och önskemål.

Det sociala får stor plats, men också aktiviteter av andra slag kan ingå. Gruppen skall ha roligt tillsammans, och träffarna är tänkta att vara en stärkande fritidsaktivitet – inte någon form av terapi.

Att tjejgrupper behövs är idag självklart för de flesta: tjejer behöver stärkas och ta för sig. Men varför behövs killgrupper?

Vuxna undervärderar pojkars förmåga att utveckla en kritisk förståelse kring kön, makt, sexualitet och jämställdhet. Man utlämnar pojkar att fostras av andra pojkar, och ursäktar stereotyp beteende med att "pojkar är pojkar". Killgruppen är ett sätt att stärka killar i deras vuxenblivande, ett utrymme där de kan reflektera och problematisera kring olika frågor och situationer i sina liv.

Bästa utgångspunkten är att starta i pojkarnas personliga historia, deras känslor, nyfikenhet och handlingar. Kill- och tjejgrupperna är inte en kurs eller utbildning, eller ett sätt att uppfostra unga, utan deltagarna bestämmer tillsammans vad de väljer att diskutera och fundera kring. Målet är både att ge de unga ett tryggt utrymme där de kan samtala kring det som är angeläget för dem men också att ge dem verktyg och kunskaper som kan göra det lättare att hantera livet.

GRUPPER - VAD ÄR DET?

Hur gör man?

Vilken organisation som helst kan organisera tjej- och killgrupper. I dagens läge har bland annat kommuner, Rädda Barnen, Folkhälsan, kyrkan och KFUK KFUM organiserat tjej- och killgrupper.

Grundkonceptet är att en organisation tar ansvar för grundutbildning (en helg), fortbildning och handledning av ledarna. Vem som helst kan utbilda sig till ledare, bara man är intresserad av att göra en insats för unga och samtidigt har en vilja att utvecklas själv.

Metoden är antagen som ett Best Practise i FN och är spridd i flera länder bland annat genom Ålands Fredsinstitut. Metodmaterial finns förutom på svenska bland annat på ryska, litauiska, azeriska och lettiska, men däremot ännu inte på engelska.

Metoden har utvecklats av många, men Mia Hanström har samlat mycket erfarenhet och kunskap i ämnet. Hon har både skrivit många böcker om metoden för olika språk och utbildat ledare i över 20 år.

RIKTIG KILLE, RIKTIG

TJEJ - ELLER EN HEL MÄNNISKA?

Flickor får veta att de skall var frigjorda och bejaka sin kropp och sexualitet men samtidigt akta sig för att få en "horastämpel". Pojkar ska å ena sidan vara "macho" manliga, starka tuffa, men samtidigt vara mjuka, mpatiska och kunna diskutera känslor.

AV EN «RIKTIG» KILLE KRÄVS:

- Att visa olikhet gentemot flickor och kvinnor
- Att vara bättre än flickor och kvinnor
- Att alltid visa överlägsenhet, och tävla och konkurrera så ofta det går
- Att inte skapa för nära kontakter till andra män (i viktiga relationer krävs ständiga bevis att kontakten inte är homosexuell, och relationen får inte vara för känslomässig)

MÅLSÄTTNINGAR

Att utveckla och stärka sin självkänsla och sitt självförtroende, att träna sig i att göra aktiva val och självständiga ställningstaganden, och att träna och öka den kommunikativa förmågan.

Att genom olika kreativa uttryckssätt att plocka fram det positiva inom sig, att använda och utveckla sina resurser och att träna demokrati genom att vara med och styra sin verksamhet.

Att reflektera över och problematisera de schablonbilder som finns av manligt och kvinnligt i dagens samhälle, att problematisera dagens könsmaktsordning och de konsekvenser den för med sig i form av t ex sexism och homofobi.

Att träna sin sociala kompetens gällande såväl tjejer som killar, och att utveckla färdigheter i konflikthantering.

Att få stöd i sitt vuxenblivande i att bli en god kamrat, partner och förälder.

För killgrupperna är målet också:

Att killarna ska få erfarenhet av en antisexistisk manlig gemenskap, att träna kompetenser som inte ingår i en traditionell pojk/mansroll, att ge stöd att klara de påfrestningar som det innebär att var kille och tonåring idag,

För tjejgrupperna är målet också:

Att synliggöra flickornas starka sidor både för dem själva och andra, att skapa en trygg gemenskap som ger utrymme för utvecklande samtal, att visa på en modell för systerskap som bygger på att stödja och stärka varandra, att ge stöd att klara de påfrestningar som det innebär att var tjej och tonåring idag.

Vill du veta mer? Maila mia.hanstrom@kumlinge.com

FEM FAKTORER FÖR EN ATTRAK

Diana Pettersson Svenneke har tillsammans med Mia Hanström genom erfarenheter från ett flertal utvecklingsprojekt identifierat fem områden som är avgörande för att både skapa en attraktiv verksamhet och nå många. Man måste jobba med dem samtidigt och kontinuerligt.

REKRYTERING OCH MARKNADSFÖRING

För att överhuvudtaget nå ut behöver vi söka upp vår målgrupp, antingen personligen eller via till exempel sociala medier. Olika grupper kräver olika vägar, så vi behöver använda flera kanaler parallellt.

Att skapa personliga relationer är särskilt viktigt när det gäller att nå dem som inte kommer till verksamheten av sig själva. Ett bekant ansikte och ett namn kan göra hela skillnaden: "jag känner någon som jag kan prata med och som kommer att presentera mig för andra". På så sätt fungerar den utåtriktade verksamheten som en bro till den etablerade fritidsverksamheten.

En viktig faktor här är representation: Kan de unga identifiera sig med verksamheten? Vilka är det som går ut bland ungdomarna? Hur ser de ut? Om en organisation enbart representeras av vita unga män är det lätt hänt att tänka sig att hela verksamheten är till för vita unga män. Samma sak gäller informationsmaterial och hemsida: vem finns med på bilderna? Om ingen liknar mig det minsta är det inte troligt att jag känner att informationen gäller mig.

DET MÄNSKLIGA KLIMATET

Vad möts jag av när jag kommer in i lokalen? Hälsar någon på mig? Blir jag sedd? Hur uppför "stammisarna" sig mot mig som nykomling – är de öppna och välkomnande eller är de nedlåtande och utestängande? Får jag vara den jag är utan att bli kommenterad, eller måste jag leva upp till vissa normer för att bli accepterad?

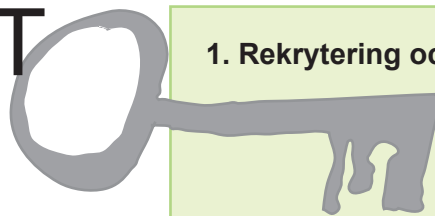
- Klimatet handlar om hur vi är mot varandra, och det klimatet kan odlas, säger Diana bestämt.
- Det här är en viktig ledarfråga. När man som ung kommer till en verksamhet ska man känna sig välkommen och trygg. Här behöver ledarna visa de ungdomar som redan finns i verksamheten att de har ansvar och är viktiga: 'här är vi vänliga mot varandra, vi kallar inte varandra för saker och vi är inkluderande mot alla.'

DET HÄNGER PÅ LEDARSKAPET

Avgörande för hela verksamheten är ledarens intresse och engagemang, förmåga att skapa god stämning och gemenskap och att hantera konflikter. Men utöver den sociala kompetensen krävs också ren och skär kunskap om demokratiska arbetssätt, om maktstrukturer och om genus och normer: Det är ledarens sak att skapa strukturer och klimat där alla vågar prata och ta utrymme.

- Ledaren behöver syna sig själv och sitt arbete utifrån ett normkritiskt förhållningssätt: Är jag lika bra för både pojkar och flickor? För inflyttade och funktionshindrade.

TIV VERKSAMHET

1. Rekrytering och marknadsföring
2. Klimatet
3. Ledarskapet
4. Aktiviteterna
5. Lokalerna

- Ledaren behöver vara medveten om vilka signaler hen sänder ut: Hur ser jag ut? Vad uppmuntrar jag och vad inte? Vem får cred för vad? Hur behandlar jag killar och tjejer, och hur uttrycker jag mina egna könsroller?

Det är också ledarens sak att hantera språk och jargong så ingen känner sig utanför.

- Alla föreningar har sitt sätt att prata, som när fågelskådare 'obsar' en ny fågelart eller när stam-misarna drar sina interna skämt. Det är inte så farligt kan man tycka, men det behöver finnas en balans. Jargong är alltid utestängande.

ATTRAKTIVA AKTIVITETER

Det ska vara roligt också – varför skulle någon annars komma? Utbudet ska vara mångsidigt och varierande så att det attraherar många olika grupper. Biljardbord och pingis räcker inte, och kan i värsta fall bli något som bara befäster de tuffa killarnas makt i lokalen.

- Den som kommer ska känna sig trygg med att det alltid finns saker att greja med. Från fasta redskap, spel och pysselhörna till vardagsaktiviteter, specialkvällar, läger och större arrangemang. Det ska finnas något för alla.

- Syna ert utbud med normkritiska glasögon: Vad erbjuder vi, och vilka grupper trivs med det? Vad skulle vi kunna hitta på som attraherar dem som inte redan kommer? Här kan vi ta forskningen till hjälp, men vi kan också helt enkelt gå ut och fråga de unga själva.

VÄLKOMNANDE LOKALER

Själva lokalen är ett språk som besökaren omedvetet läser av. Är det en lokal att trivas i och vara stolt över, eller en sunkig håla dit ingen vettig människa med självaktning egentligen borde söka sig? Känner man sig bekväm när man kommer in, eller är det som att stiga upp på en scen och bli utsatt och uttittad? Är rummet som byggt för att underlätta samtal och kommunikation, eller hindrar det tvärtom kontakt? Inspirerar utrymmena till att göra saker, eller är de sterila och trista?

Skyltar kan vara trista eller lockande, entréutrymmen välkomnande eller nästan skrämmande. Kök kan inbjuda till delaktighet och kreativitet eller vara slutna utrymmen för de invigda, och somliga fikarum får man mer lust att gå in i än andra. Toaletterna ska självklart vara fräscha och gå att låsa – och kan dessutom användas för att förmedla känslig information och viktiga telefonnummer. Inredning och möblering påverkar stämningen i ett rum och skapar förutsättningar för verksamheten.

- Om vi bara tänker att 'det ska vara lättstädat' eller 'de river ju ändå ner allt' ger det kala rum med en kylig atmosfär som inbjuder till spring. Mjuka möbler öppnar istället för samtal och filmmys. Var står biljardbordet, och var finns pysselhörnan? Tänk om vi bestämmer oss för att gynna kreativiteten genom att låta material och verktyg finns lättillgängliga mitt i fiket, säger Diana.

- Allt detta sänder signaler om vad som värdesätts och prioriteras; vilka värden som står i centrum, och vilka besökare vi fokuserar mest på att ska trivas.

"Sociala medier ligger inte så långt från den vanliga världen som vi tror"

VAD BEHÖVER LEDARE VETA OM UNGA OCH SOCIALA MEDIER?

- För de unga handlar sociala medier inte om teknik, utan om mänskliga relationer. Det säger Maria Söreskog vid Rädda Barnen på Åland.

Många vuxna är lite rädda för sociala medier. Det är för tekniskt. Och farligt: massmedia rapporterar ju ständigt om näthat bland vuxna och om ungdomar som råkat illa ut. Men i rädslan tar vi avstånd – och lämnar de unga att klara utmaningarna på egen hand.

- Vår grundtanke är att man inte ska vara rädd för sociala medier. Det är bra att lära sig det grundläggande, både för sin egen skull och för att våra barn och ungdomar kan hamna i situationer där de behöver hjälp, säger Maria Söreskog som tillsammans med Diana Pettersson Svenneke drar en workshop om sociala medier vid konferensen Modernt Ungdomsarbete.

- Det kommer nya grejer hela tiden och det är lätt att känna att man inte hänger med. Men egentligen är det mesta nya versioner av samma funktioner vi redan sett och diskuterat. Vill du lära dig mer är det bara att fråga barn och ungdomar hur det funkar, för de vet.

FÖRHÅLLNINGSSÄTT

De som är vuxna idag minns brytpunkten mellan tiden före och efter nätet. De har gått från skepsis och ovilja till tillvänjning och vardagsbruk. Det gäller även många ledare.

- Men för de unga som vuxit upp med internet finns ingen sådan brytpunkt. För dem är sociala medier inte en fråga om teknik. De är en naturlig del av vardagen och deras relationer, säger Maria.

- Har vi attityden att nätet är trams som inte är på riktigt så når vi dem inte, och då kommer de inte heller att berätta när det hänt nåt jobbigt. Vi behöver förstå att för de unga är det som händer på sociala medier lika riktiga relationer som att träffas fysiskt. Om någon blivit utsatt behöver vi också förstå att det är på riktigt.

Att skrämmas av all farlighet är inte meningsfullt.

- Det är viktigt vad vi har för attityd och vad vi signalerar. Vi får inte ha för stort fokus på risker, förbud och pepinnar, för då missar vi målet.

TIPS ATT GE UNGA OM NÅGOT HÄNDER:

- Blockera förövaren.
- Anmäl otrevligt beteende till den sajt där det händer, vare sig det är du själv eller någon annan som blir illa behandlad. Ju fler som anmäler, desto större chans att sajten tar problemet på allvar.
- Spara bevis: en fördel med nätet är att man alltid kan spara en skärmdump.
- Fundera över hur du vill agera i just den här situationen. Säger ifrån ordentligt vid ett tillfälle? Inte svara alls?
- Berätta för någon som du litar på. Om någon råkat ut för något väldigt allvarligt på nätet, be t ex en ungdomsledare om hjälp – då får du som ung också bryta ett tysthetslöfte.
- Om du inte har någon att prata med, ring BRIS. Om det är mycket allvarligt: kontakta polisen.

Visst finns det potentiella risker, som till exempel elaka kommentarer och spridning av kränkande eller manipulerade bilder, hot och kontakter i sexuellt syfte. Allt detta behöver vi vara medvetna om. Men även om medierapporteringen fokuserar på dåliga nyheter är det ganska få som råkar illa ut. De flesta unga har kunskap och verktyg att hantera det de möter, säger hon.

De som löper störst risk att bli utsatta är ofta de som redan har det jobbigt. Den som inte mår bra har lättare att ta åt sig av jobbiga kommentarer, och den som är i stort behov av bekräftelse blir lättare manipulerad. Den som är van att vara "duktig" kan också vara ovan vid att säga nej och sätta gränser.

ONLINE OCH OFFLINE

När det gäller mobbning är mekanismerna på många sätt de samma i nätmobbning som vid traditionell mobbning, och ofta samverkar de båda. Men nätmobbningen begränsas inte till själva händelsen, utan kan ses av vem som helst när som helst och följer också den mobbade ända hem. Möjligheten till anonymitet kan också skapa misstänksamhet och misstro: vem kan man lita på?

- Å andra sidan kan det vara lättare att säga ifrån och stå upp för sig själv på nätet än utanför nätet: "Det här är inte okej. Jag vill att du slutar." En konstruktiv motattack kan göra stor skillnad. Självkänsla och integritet underlättar livet på nätet likaväl som i den fysiska världen.

- Det är lätt att tänka att sociala medier är en konstig värld långt borta. Men förutom en viss grundkunskap om nätet är många råd de samma som gäller i verkliga livet. Det är viktigt att komma ihåg att det här handlar mer om människor än teknik, säger Maria.

- För de flesta och för det mesta är sociala medier något övervägande positivt.

TIPS TILL VUXNA: VAD GÖRA NÄR UNGA BLIR KRÄNKTA?

- **Våga** se, våga fråga, ta dig tid att lyssna färdigt, följ upp. Om ledarna inte visar att de tar frågan på allvar kommer de unga inte att berätta. Var lugn och överreagera inte. Lugnet och sakligheten står inte i motsättning till att ta frågan på allvar och att visa det: "det här är inte okej, det är jättebra och viktigt att du berättar".

- **Sätt** dig in i de ungas situation och fråga efter deras egna strategier, och var ödmjuk: de ungas sätt att hantera en situation motsvarar inte alltid de vuxnas idéer, men kan ändå fylla ett viktigt syfte.

- **Samma** etik och regler gäller på nätet som ute i resten av världen, vare sig det gäller hot, ärekränkning, att sprida elaka rykten eller att kalla någon fula saker. Bland de unga själva råder ibland attityden "Man får tåla litegrann." Men det är en farlig väg som kan leda till att nätet blir det laglösa land det faktiskt inte är. Det är ledarnas sak att ta diskussionen, informera och markera: Var går gränsen? Vad är inte okej, kanske rentav olagligt?

- **Ofta** ligger fokus mest på förövaren: den som skrivit något fult eller gjort fel. Men den som blivit utsatt behöver också stöd: hur mår hen? Behöver hen hjälp? Skuldbelägg aldrig offret. Kommentarer som "du vet ju att man inte ska skicka en sån sådan bild" är inte till någon hjälp i det här läget. Medvetenhet om riskerna är viktig, men kränkningen är alltid förövarens fel. Beröm istället offret, som faktiskt vågat berätta om något som är svårt.

- **Var** tydlig med vad du måste göra så den unge inte upplever att hen utsätts för ännu ett svek. Ibland måste vi göra saker den unge inte vill, men vi kan alltid prata och förklara vad vi gör och varför. Håll vad du lovat. Om du har tystnadsplikt, håll den. Om du har anmälningsplikt, förklara vad det innebär.

- **Allvarliga** kränkningar ska polisanmälas.

- **Alltid** förmedla hopp. Det kan bli bättre, man kan förändra saker och ting.

- **Följ** upp och slussa vidare så den som blivit utsatt får den hjälp hen behöver.

"Var och en har rätt att definiera sig själv"

ATT UPPMÄRKSAMMA HBTQ-FRÅGOR I SIN ORGANISATION

- Säg ditt namn, vilken organisation du representerar och vilket personligt pronomen du föredrar, ber workshopledaren Martha Hannus. Han? Hon? Hen? Den? Den gamla vanliga presentationsrundan får en ny dimension.

Det gör ingenting om de som de flesta skulle ha gissat att definierade sig som tjejer säger "hon" och att alla de andra säger "han". Kanske någon känner sig fri och trygg och vill använda hen som sitt pronomen. Och alla har blivit påminda: Här tas ingenting för givet. Och om någon faktiskt känt sig mer bekväm bortom de givna normerna kring kön finns utrymmet att definiera sig själv.

- Det kan vara en som de flesta människor skulle tolka som en 'kvinnlig' kvinna som identifierar sig mer som hen än hon. Det är viktigt att ge möjligheten, för den öppnar nya dörrar, säger Martha Hannus, aktiv i föreningen Regnbågsfyren.

- Det här är ett enkelt sätt att göra sin organisation mer välkomnande. Men det ska förstås göras med kunskap som bas, och vara förankrat på ledningsnivå: 'det är så här vi vill arbeta hos oss'.

Vad innebär HBTQ? Vilka ord associerar vi till, och vad behöver vi känna till för att vara inkluderande i vår verksamhet? Marthas workshop är framförallt en arena för diskussion och utforskande av begrepp, vilket ger en bra grund för att arbeta inkluderande.

DJUPT ROTADE NORMER

Hetero- och tvåkönsnormen är starka normer i vårt samhälle. De styr vår verksamhet, vårt språkbruk och vårt sätt att relatera till varandra, och är så djupt rotade i var och en av oss att det krävs kunskap och medvetenhet för förändring.

- Könsidentiteten handlar till exempel inte om sexualitet, och det finns olika sexualiteter.

Och varför är kunskap och medvetenhet så viktigt?

- Tanken är att lyfta fram för de unga att det är du själv som väljer hur du vill identifiera dig, och att vi andra ska respektera den etikett du väljer.

Queer är ett samlingsnamn för allt som avviker från normen. Det innefattar sexualitet och könsidentitet, men kan också vara bredare än så och kopplas till exempelvis genus: vilka är de oskrivna regler som säger vad vi "får" göra eller inte göra som killar eller tjejer?

- Allt som avviker från normen blir så påtagligt. Där de som följer hetero- och könsnormerna bara kan glida förbi står den som är queer ständigt i rampljuset och måste hantera omvärldens reaktioner: 'Är du sån?' Det är omöjligt att inte sticka ut. En oförstående omgivning får lätt för sig att det är normbrytaren som valt att ställa sig på scenen.

- Men så är det ju inte. Det är de andra som har en överdriven nyfikenhet på det som avviker, och som blir närgångna och personliga på ett sätt som i vanliga fall skulle ses som oartigt. Det lätt att tappa

kontrollen när andra ständigt stiger över ens gränser. Det får extra stora konsekvenser i en ålder när personligheten håller på att formas och alla vaktar på varandra. Statistiken visar att unga HBTQ-personer mår betydligt sämre än hetero-unga.

- 2010 uppgav en fjärdedel av de unga homo- och bisexuella kvinnorna att de försökt ta livet av sig. Det är jättehöga siffror. Många utsätts också för våld av sina familjer och partners. Det här är viktigt att ha med sig när man jobbar med unga, säger Martha.

- Det är också viktigt att förstå att det inte är deras identitet i sig som är det svåra. Det är normen. Det sätt de vill leva på krockar ständigt med omgivningen. Det är svårt nog att vara normbrytare när man är vuxen, men 100 gånger svårare för en tonåring. Det är därför det är så viktigt att våra organisationer är ett stöd och ger utrymme för dem.

POSITIVA TENDENSER

Även om den personliga resan kan vara tuff finns många positiva tendenser i samhället. HBTQ-personer får allt mer lika rättigheter som resten av befolkningen, och den könsneutrala äktenskapslagen skickar signaler: det är OK; så här får det vara. Många fler är offentliga och öppna med sin läggning, de barn som nu växer upp har samkönade par omkring sig i sin vardag, och även positiva förebilder inom till exempel sport och underhållning hjälper till att bana väg.

- Homo- och bisexualitet börjar bli relativt accepterat. Men transfrågan är fortfarande väldigt laddad, och det finns väldigt lite kunskap. Här finns en grupp unga som skulle behöva stöd tidigt, men som istället inte blir tagna på allvar. Ur ett organisationsperspektiv är det därför viktigt att tydligt signalera att också de här ungdomarna finns och

hör till, säger Martha.

- Ett öppet och inkluderande perspektiv i en verksamhet eller organisation får alla unga glädje av. Alla ska känna att detta är en plats där de är välkomna hur de än ser ut och klär sig och vilka normer de än bryter mot. Att skapa ett sådant klimat är ett sätt att arbeta emot utsatthet och psykisk ohälsa. Och i förlängningen är det enda vägen till ett inkluderande samhälle med plats för alla.

SEXUALITET OCH KÖNSIDENTITET

HBTQ är en på svenska vedertagen akronym för homosexuella, bisexuella, trans- och queerpersoner, tidigare bara HBT.

En transvestit uttrycker kön med yttre attribut. En transsexuell känner sig inte bekväm med det kön den tillskrivits vid födseln, och kan vilja byta eller identifiera sig som icke-binär, det vill säga varken man eller kvinna. En intersexuell person är en som fötts med oklar könsidentitet. Transperson är ett paraplybegrepp som kan omfatta dem alla.

IDÉER FRÅN WORKSHOPEN

HUR GÖR VI VÅR ORGANISATION MER HBTQ-VÄNLIG?

- Marknadsföra evenemang på ett könsneutralt sätt, gärna med tvetydiga bilder.
- Se över organisationens klädkod, vare sig det gäller en dansgrupp eller scouterna.
- Se över språkbruket i utbildnings- och informationsmaterial som redan används: är det inkluderande?
- Ungdomsgården/föreningen kan ha en HBTQ-filmkväll eller motsvarande per måna för alla.
- De som har en ledarroll behöver mer kunskap om könstillhörighet och sexualitet.
- De vuxna ska genast markera om någon tilltalas respektlöst eller ord används på ett nedlåtande sätt.

*”På varje plats skapas normer:
’Vilka är det som ska vara här?’ ”*

UTÅTRIKTAT UNGDOMSARBETE – VAD ÄR DET?

- Normer och traditioner kan vara omedvetet utestängande, säger Diana Pettersson Svenneke vid Kunskapscentrum för Fritidsledarskap. En lösning är att lämna lokalen och möta de unga på nya platser.

- Erfarenheten visar att det är svårt för fritidsgårdar och ungdomsklubbar att nå nya kategorier av unga, säger Diana Pettersson Svenneke.

Utåtriktat fritidsledararbete handlar därför om att söka nya vägar att möta både gamla och nya målgrupper. Fritidsledaren måste lämna sin trygga lya – den vanliga arbetsplatsen eller organisationen – och röra sig ut på nya arenor.

I Stockholm arbetar man mycket med uppsökande verksamhet. På Åland har skärgårdsungdomarnas intresseorganisation SKUNK ingen egen lokal, utan skapar istället sina mötesplatser på annat sätt. Och Mariehamns stad har utlokaliserat en av sina ungdomsledare till Ridklubben Sleipner där många flickor rör sig – en grupp som inte alltid hittar till den traditionella fritidsgården.

NYA ARBETSFORMER

De flesta verksamheter är bättre på att nå vissa grupper unga än andra.

- Från början skapades många fritidsgårdarna för

att förhindra att killarna drog omkring och bråkade. Hur konceptet utformades då hänger ofta kvar fortfarande, och ofta trivs killarna bättre än tjejerna i lokalerna, säger Diana.

- När Mia Hanström och jag jobbade ihop för många år sen såg vi att det var för lite flickor på fritidsgården, och vi började medvetet göra saker för flickor. Och det var bra, men det räckte inte ända fram. För det ändrade inte normen.

Idag talar man mindre om att förebygga problem och mer om att främja ungas utveckling. Men det gamla sättet att arbeta hänger kvar.

- De ungas intressen förändras, verksamheten hänger inte med och allt färre unga hittar till fritidsgården. Mobiltelefonerna innebär också att man kan ha kontakt utan att gå till en särskild lokal. Ändå tror vi att behovet av fysiska mötesplatser och ungdomsarbete fortfarande finns. Därför ville vi hitta nya arbetsformer och nya aktiviteter, och dessutom skaffa kunskap om olika målgrupper som inte kommer till verksam-

heterna av sig själva, förklarar Diana den satsning på utåtriktat ungdomsarbete som gjorts vid Kunskapscentrum för Fritidsledarskap.

- Fältarbete har ofta kopplats till social problematik och förebyggande åtgärder, men vi tänker så här: fritidsledarens uppgift är att arbeta för alla i kommunen. Inte bara pojkarna som stör, utan också de unga som av någon anledning sitter hemma.

BREDARE MÅLGRUPP

Huvudsyftet med det utåtriktade ungdomsarbetet är att nå en bredare målgrupp – inte bara den besökargrupp som kommer av sig själv. Fler ska få kunskap om utbudet och möjlighet att delta i de aktiviteter som erbjuds. En viktig tanke i modernt fritidsarbete är att det ska främja ungdomars intressen så att de kan testa saker de annars inte skulle ha gjort, hitta nya intressen och likasinnade, utveckla sina talanger och känna tillhörighet. Genom att dessutom möta ungdomarna i deras

egna miljöer och se var de själva väljer att röra sig får vuxenvärlden kunskap om de ungas behov och intressen och kan utveckla verksamheten på ett bra sätt.

- Vi söker upp de unga där de finns: i skolan, på sociala medier och på festivaler eller andra aktiviteter, och vi kan också ta med oss unga till sånt som händer på en annan plats, säger Diana.

"Jag känner ingen" är ofta det största hindret för att testa något nytt.

- Här kan fritidsledaren vara en bro till det nya. Ofta handlar ungdomsledarens arbete om att nå ut och skapa nya relationer. Att sammanföra unga med liknande intressen så de kan utveckla dem tillsammans, eller att bana väg för unga till föreningar som kan passa.

Ungdomsledarens jobb är också att handleda unga som leder unga. Det kan handla om att göra ett projekt eller arrangera ett event med andra aktörer.

”Det går inte att jobba förebyggande utan ett främjande perspektiv”

UPPSÖKANDE

En mix av socialarbete och fritidsarbete, en bro mellan ungdoms- och vuxenvärlden. Fältarnas arbete bygger på förtroende i alla riktningar.

De rör sig på gatorna nattetid för att ta vara på berusade tonåringar – det är vad folk i allmänhet tänker sig att fältarna sysslar med. Och visst rycker de in när det behövs. Men huvudsyftet med fältandet är egentligen mycket större.

- Vi ska röra oss där ungdomarna är, vi ska synas och skapa kontakter. Ungdomskulturen ändras från dag till dag. Vi måste hänga med för att ha koll på vad som pågår, säger ledande fältare Sandra Lindberg.

Fältarna på Åland vänder sig till alla 13-17-åringar, men fokus ligger på högstadieläverna. Verksamheten bekostas till 50 procent av Mariehamns stad och 50 procent av de övriga kommunerna.

- Vi har ett förebyggande uppdrag: att gå in före något händer, och att ge ungdomarna kunskap att fatta kloka beslut. Men det jobbet går inte att sköta om man inte också arbetar främjande med det som är frivilligt och känns intressant för tonåringarna själva, säger Sandra.

- Vi vill lära känna alla sorters ungdomar och vi vill ha stora nätverk. Att arrangera läger, resor och olika aktiviteter är ett rent främjande arbete

där vi bidrar till att de unga får göra roliga saker. Samtidigt lär vi känna ungdomarna, och skapar mer blandade grupper där man inte riskerar att stärka det struliga, säger hennes kollega Marcus Brandt.

- Om vi åker på skidresa upptäcker vi ju också undàngömda problem som inte syns på utsidan. Det kan vara en tonåring som har det gott ställt materiellt, men inte får så mycket uppmärksamhet från sina föräldrar. Eller en idrottare som har ätstörningar – sånt märker man inte förrän man äter flera måltider tillsammans.

Och hur möter man som fältare en ung person som mår dåligt?

- Dels fungerar vi själva som en slags stödvuxna. Men framförallt kan vi också slussa dem vidare till rätt ställen, säger Sandra.

- Vi samarbetar bland annat med skolornas kuratorer. Och vi gör ingen hemlighet av att vi har anmälningsplikt om vi upptäcker att något inte står rätt till. Men det brukar inte vara någon nackdel. Ungdomarna förstår att det ingår i vårt jobb. Och vi pratar vi alltid med personen det gäller innan vi ingriper.

EN FÄLTARE FÖR VARJE UNGDOM

Marcus är fritidsledare med inriktning på äventyrspedagogik, och Sandra har en kandidatexamen i hälsopedagogik. I teamet finns också en

sociolog och en socionom. Men viktigast av allt är de personliga egenskaperna: intresset för tonåringarna, förmågan att skapa kontakter.

- Vi fyra som ska räcka till för 1000 högstadies elever, och vi har aktivt valt att vara bra på olika saker. Tanken är att det ska finnas en fältare för varje ungdom, vare sig man är intresserad av idrott, motorer eller musik, eller är lite lugnare och vill hänga och prata om livet.

För några år sen gick Fältarna ut med ett upprop som krävde mod av de unga: "Känner du dig tyst och blyg och utanför? Då är du jättevälkommen med i vår nya tjejgrupp".

– UTMANINGAR & MÖJLIGHETER

- Den formuleringen var en vild chansning. Vi ville nå en målgrupp som vi dittills inte nått, men samtidigt kunde vi inte veta om folk skulle känna sig stämplade och inte våga gå med. Men det blev jättebra, och det kom hur många som helst, säger Sandra.

- När vi fältar på stan kör vi också olika teman för att inte bara få kontakt med dem som syns och hörs mest. Vi kan till exempel fokusera på folk med hörlurar eller på dem som sitter ensamma, eller bara sitta en kväll och observera samspelet i olika grupper, säger Marcus. Vi försöker medvetet ha tokiga idéer och testa olika metoder för att nå så många som möjligt.

VÄRDERINGSÖVNINGAR

Men säkrast anträffas högstadiesungdomar förstås i skolan.

- Vi har olika temalektioner med värderingsövningar där ungdomarna får ta ställning till hur de skulle lösa olika situationer. Som när det gäller sex och kärlek: Hur visar man att man tycker om

någon? Hur gör man slut på ett schysst sätt? Finns det skillnader mellan hur killar och tjejer pratar om sex? Eller när det gäller droger: Vad skulle du göra om du upptäcker att det finns narkotika på en fest? Eller om en kompis använder droger? Säger Marcus. - Skolbesöken är en viktig mötesplats. Alla ungdomar ska känna igen oss om vi ses på stan. Och alla som har med ungdomar att göra ska veta vad vi sysslar med. Men attityddiskussionerna är också ett sätt för oss att fånga upp vad som ligger i luften. Förra året såg vi till exempel att inställningen till cannabis började svänga och bli mer tillåtande, eftersom det finns mer och mer

cannabis i omlopp och attityderna liberaliseras via filmer och musik. Då vet vi att det här är ett område vi behöver jobba mer med.

BROBYGGARE

Fältarna är vuxna med uppdrag att vara brobyggare mellan vuxensamhället och en ständigt föränderlig tonårskultur.

- Tidningarna tycker ofta vi är onödigt petiga med att kolla citat när vi blir intervjuade. Men överdrifter och missförstånd kan verkligen försvåra vårt arbete, säger Marcus.

- Det vi gör är beroende av att alla har förtroende för oss, från politiker till skolor, kuratorer och föräldrar. Och ungdomarna själva förstås.

- De främjande aktiviteterna är ju frivilliga, och de förebyggande handlar om att ge ungdomarna kunskap att ta kloka beslut. Men det förebyggande och det främjande arbetet går egentligen inte att skilja från varandra, säger Sandra. Allt handlar om att skapa kontakter och att bygga förtroende.

Ungas egen organisering är ett ledord inom dagens ungdomsarbete. Men det betyder inte att ungdomsledarna kan luta sig tillbaka och bara vänta på att det ska hända saker.

Ungdomsledare ska inte längre vara arrangörer och fixare som servar ungdomarna – så långt är allt gott och väl. Men det betyder inte att de kan luta sig tillbaka eller inte ska skapa aktiviteter och mötesplatser.

- En del ungdomsledare tolkar de ungas egen organisering som att de själva ska sitta och vänta på att unga ska komma med egna idéer och göra saker själva, att de bara ska bygga relationer. Men risken finns att det inte händer någonting alls, säger Mia. Ett exempel är metoden "en påse pengar" som unga kan söka för att genomföra projekt. Ofta söks pengarna av ingen, menar hon, eller endast av de resursstarka som har stöd till exempel hemmifrån. Risken är att de som är vana, har stöd hemmifrån lär sig mer och de ovana förblir passiva.

- Ibland skapas arenor där man samlar unga och säger åt dem att nu har de chansen att organisera exempelvis ett evenemang. Och det låter ju bra. Men man ser inte att de här ungdomarna har väldigt olika förutsättningar. Den här chansen ser väldigt olika ut för olika ungdomar beroende på deras plats i maktordningen, de normer som råder och deras tidigare erfarenheter och kunskaper. Det är en viktig fråga för skillnaden är stor mellan de här två utgångspunkterna:

1) Ungdomarna får veta att de får bestämma själva vad de vill göra, och sen sitter ledarna och väntar på att de ska göra saker och komma med initiativ.

COACHANDE LEDARSKAP – HUR GÖR MAN?

2) De unga ses som kompetenta medborgare som kan bestämma över sina verksamheter och liv, och ledarna är inställda på att visa dem möjligheter och coacha dem. Sannolikheten är stor att det blir märkbar skillnad också i resultatet.

- I SKUNK menar vi att alternativ 2 är rätt väg att gå. Ungdomsarbete kräver att man möter unga där de är och utgår från deras förutsättningar. Ledare och organisationer måste inspirera och coacha de unga så att de får förutsättningar att vara drivande och utveckla både sig själva, andra och samhället, säger Mia.

ALLA KAN BLI AKTIVA

Vad är då skillnaden på att ordna aktiviteter för unga och att mötas i jämbördiga förhållanden, med tilltro till ungas förmåga och vilja att ta ansvar?

- Coachningens grundsyn är att alla de man arbetar med har möjligheter att bli aktiva individer, bara man möter dem där de är och tillsammans skapar förutsättningar att gå vidare. Det handlar om att hjälpa en person att utvecklas.

- Målet är att finna det som är bäst för dem men också att ge dem möjlighet att göra 'gott' för andra genom olika aktiviteter, något som vi också vet att gör gott för den enskilde. Coachning är ett aktivt agerande och i den rollen ingår vägledning,

uppmuntran och peppning. Men det gäller också att hela tiden bedöma realismen i ett projekt så att de utmaningar som individen och gruppen tar sig an har möjligheter att genomföras på ett bra sätt och hjälpa hen att hantera problem och svårigheter som uppstår på vägen.

Coachningen handlar alltså om att stödja unga att förverkliga projekt, sina egna eller gemensamma. Coachens roll är inte att aktivera eller sysselsätta, men kan vara att arrangera allt från mötesplatser till aktiviteter för att skapa möten, förutsättningar och inspiration.

- Kärnan i det coachande förhållningssättet är att öppna dörrar för unga så att de får förutsättningar att själva ta initiativ, bli aktiva, utveckla och visa sina intressen och sitt engagemang, säger Mia.

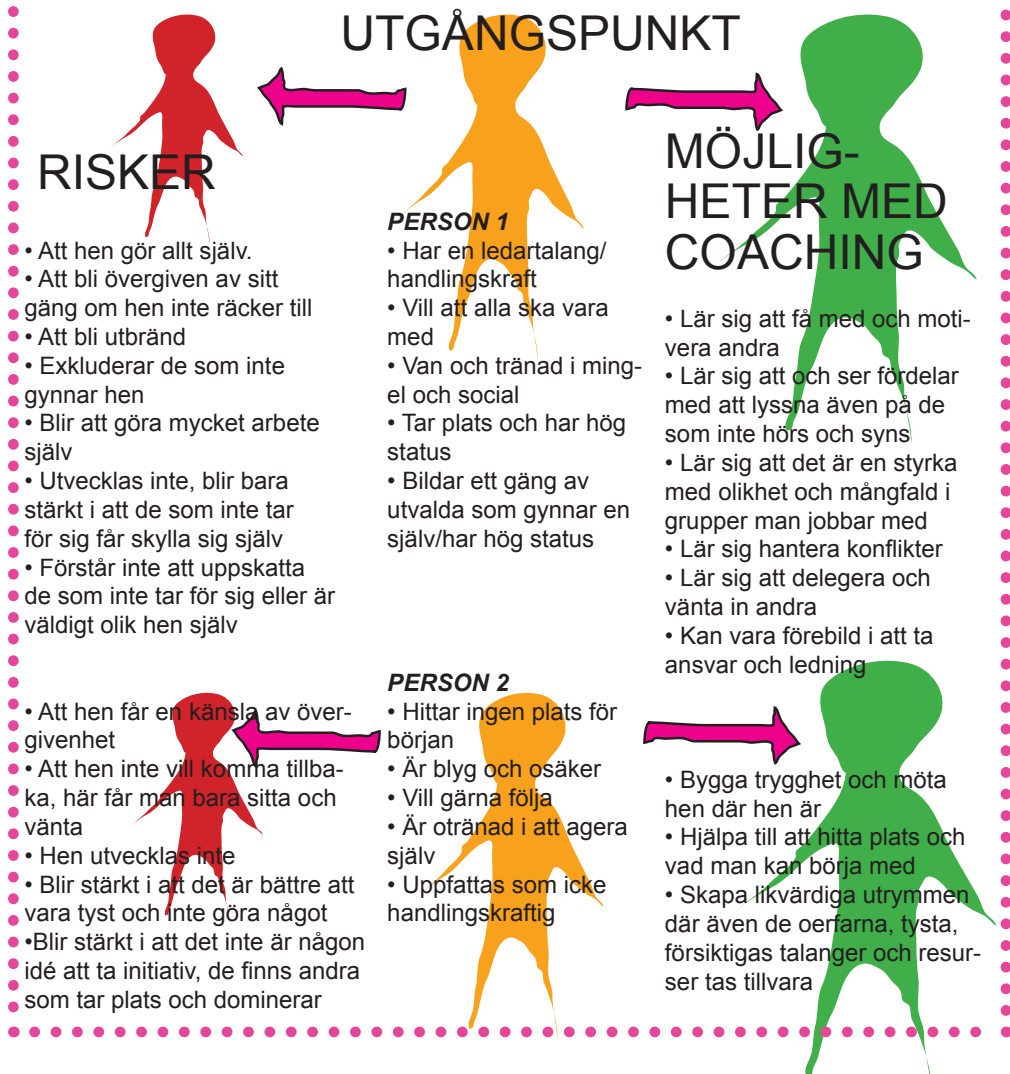
- Det handlar om att skapa förutsättningar så att de kan bidra och delta i sin egen utveckling men också för att göra välden till en bättre plats.

ETT SPEL UTAN VINNARE

En tydlig struktur och ramar för hur ett arbete ska utföras minskar risken att någon far illa eller får negativa erfarenheter av samspelet med andra. Väl utförd coaching ger sådan struktur och skapar förutsättningar för en demokratisk fördelning av ansvar. De ungas förmågor tas på allvar oavsett bakgrund, erfarenheter och tidigare roller i grupper.

- Att bara släppa en grupp lös är att inte ta pedagogiskt ansvar. Utan spelregler, ramar eller tydlighet i vad som är okej riskerar vi att skapa murar som är exkluderande. Risken finns att både de mer ledande och de försiktiga far illa, eller att invanda roller förstärks, säger Mia Hanström.

- Då blir ungdomsverksamheten ett spel där ingen är vinnare. En tydlig struktur däremot ger trygghet och erbjuder en arena att pröva nya saker.

RIBS – ROLLING IMAGES IN BUSINESS STARTUPS

- Vi vill visa att det är möjligt att bo kvar i skärgården och ändå jobba kreativt och kanske globalt, säger Emelie Hanström, projektledare för RIBS, ett projekt kring unga och entreprenörskap med film och digitala medier som redskap.

RIBS är ett treårigt Central Baltic EU-projekt om entreprenörskap, digitala medier och film på landsbygden. Det är ett samarbete mellan flera aktörer runt Östersjön: SKUNK på Åland och Pargas stad (Lead partner) i Finland; Film Stockholm och Film på Gotland i Sverige och Kinobuss, Kuressaare city government och Saaremaa Development Center i Estland. I projektet ingår olika utbyten mellan organisationerna som gemensamma läger, studieresor för att se hur andra har det och workshops om entreprenörskap och digitala medier.

- Efter varje aktivitet tar vi också en selfie för att stärka gemenskapen. Så mot min vilja har jag insett att jag måste skaffa en selfie-stick så att alla får plats på samma bild, säger Emelie och skrattar.

Målet med projektet är att ungdomar från de olika organisationerna tillsammans ska skapa företag och få coaching i hur de kan genomföra och driva sina idéer, från företagsidé och budget till förverkligande. Arbetsmötena sker till exempel via

Skype. Förhoppningen är att projektet ska leda till nya nätverk och företag i framtiden.

- Vi går också ut och erbjuder kunskap om entreprenörskap och media i skolor och organisationer, både till ungdomar och exempelvis lärare som har nytta av att kunna använda digitala medier i undervisningen, säger Emelie.

TEMA-PERIODER

Projektet är indelat i perioder och Emelie har valt att fokusera på olika teman.

- Starten handlade om INSPIRATION. Då har vi bland annat hållit filmworkshops i skolorna för att få unga att pröva på film-mediet och för att de ska lära känna mig som projektledare. Vi har också haft två läger med olika workshops, där vi bland annat spånat kring hur filmandet kan användas och bli till företagsidéer. Och vi har provat på tekniken förstås: gjort Podcast och ljudinspelningar och tränat mikrofonetikett.

Nästa tema, som dragit igång under våren 2016, är KREATIVITET. Hur kan man lära sig gå utanför boxen? Hur tänker och jobbar man entreprenöriellt? Här finns redan konkreta uppgifter att ta itu med, som att ett Pargas-företag givit filmgänget uppgiften att marknadsföra dem, eller att eleverna på Gotland får använda den lokala biografen och gör kortfilmer på temat 'Welcome to Sweden' för asylsökande ungdomar.

Genom lägren och träffarna träffas ungdomar

över nationsgränserna som aldrig mötts förut, och som får chansen att mötas i ett gemensamt intresse.

- Lägret, där man ses flera dagar i rad och hinner bli bekant och trygg med varandra, är en fantastisk form för att våga prova nya saker, säger Emelie.

VÄNDA NEGATIV TREND

Landsbygdens och skärgårdarnas problem är det samma runt hela Östersjön: unga människor flyttar till storstäderna för att studera och jobba. Kvar hemma finns en krympande och åldrande befolkning – och för den uppväxande generationen blir alternativet att stanna kvar allt mindre lockande. Utmaningen är att vända den negativa trenden.

- Eftersom de så kallade 'traditionella' jobben blir mer och mer sällsynta i glesbygden behöver unga få kunskap om nya mediers möjligheter, entreprenörskap och företagsmöjligheter för att

skapa förutsättningar att bo kvar i lokalsamhället och utveckla det istället för att flytta bort, säger Emelie.

- Medieindustrin är ett exempel på en bransch som inte nödvändigtvis är bunden till någon specifik geografisk plats. Man kan jobba lokalt, men mot en global marknad.

För att ta vara på den nya teknikens möjligheter behövs dock både kompetens och företagsamhet: förmågan att se möjligheter, modet att uttrycka sig och ta för sig. Kontakter med likasinnade runt hela Östersjön skadar förstås inte heller.

- Det här projektets syfte är att få unga människor att förstå att de kan uppfylla sina drömmar precis där de är, och att använda den unga generationens potential för att göra den centralbaltiska regionen mer företagsam och konkurrenskraftig de kommande åren, säger Emelie.

FÖRETAGSAMMA INDIVIDER

Den åländska samarbetspartnern i projektet, SKUNK, har länge haft kreativitet och företagsamhet på agendan. Fokus på entreprenörskap handlar dock inte om att göra alla till egenföretagare, utan snarare om att ge skärgårdens ungdomar förutsättningar att utvecklas till företagsamma och kreativa individer som kan bidra till ett hållbart samhälle. Entreprenörskap är då snarast en attityd till livet, där unga uppmuntras att använda egenskaper som kreativitet, ansvar och nyfikenhet. SKUNK försöker skapa sammanhang där unga kan bli inspirerade, utveckla sina idéer och få utrymme att genomföra dem.

Ett sådant sammanhang är deltagandet i RIBS.

- Projektet fokuserar på 12-18-åringar. Vi vill få de unga att se att de har idéer och att tänka längre i kreativa processer: hur kan man genomföra sin idé, och vem riktar man sig till, till exempel, säger Emelie.

- Kreativitet är något man kan träna. Man kan öva sig i att få idéer, och man kan lära sig förverkliga dem. När unga människor blir inspirerade och får utrymme att utvecklas skapar det delaktighet och ungdomarna blir mer aktiva i samhället.

Här kan du se lite av resultatet eller läsa mer:

Youtube: RIBS Åland/ RIBS project

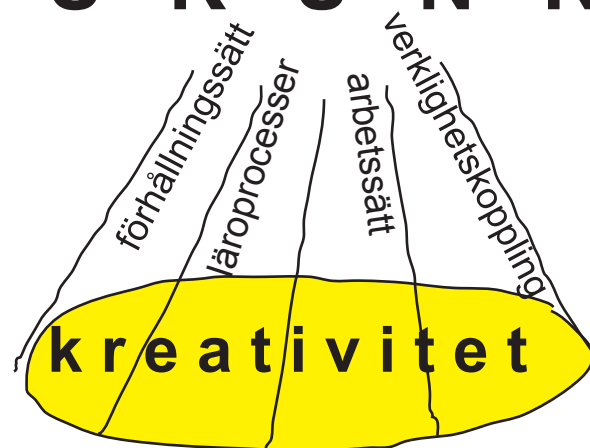
Facebook: SKUNK, RIBS

www.podbean.com Ålandskanalen

www.skunk.ax

www.ribsprojekt.com

ENTREPRENÖRSKAP ENLIGT S K U N K

Skissen ovan visar entreprenörskapets **byggstenar**.

Genomgående för alla byggstenar är att

träna förmågor och *learning by doing*.

Entreprenörskap har två sidor:

- **Inre entreprenörskap** omfattar personliga och mentala egenskaper.

- **Yttre entreprenörskap** omfattar "hård" kunskap: hur gör man för att starta och driva ett företag?

Entreprenörskap är ett förhållningssätt med stark koppling till lärande och arbetsätt:

Man kan träna på att våga tro på sig själv, sina idéer och sin egen företagsamhet/initiativförmåga, att lära sig hitta ideer och formulera dem, att stärka sin nyfikenhet sin kreativitet, utveckla sin problemlösningsförmåga, fatta beslut, samarbeta, kommunicera, hantera konflikter, planera och projektera, organisera och genomföra - och slutligen att utvärdera.

För entreprenöriellt ungdomsarbete gäller bl a:

- Att möta varje person där hen är.
- Att börja i det inre entreprenörskapet och gå utåt.
- Att hitta balansen mellan trygghet och utmaning.
- Att gå från idé till handling...
- ... och att projektet ska ha koppling till verkligheten. Den som t ex varit med och arbetat med en film ska också få se slutprodukten - och visa den för andra.

KONTAKTUPPGIFTER TILL INTERVJUARE FÖREDRAGSHÅLLARE & WORKSHOPLEDARE

SKUNK
info@skunk.ax
www.skunk.ax

Mia Hanström
Konsult i ungdoms- och jämställdhets-
arbete, verksamhetsledare för SKUNK
mia.hanstrom@kumlinge.com

Rebecca Mattsson
ungdomscoach, SKUNK
rebecca.mattsson@skunk.ax

Diana Pettersson Svenneke
forskare och koordinator vid Kunskaps-
centrum för fritidsledarskap
diana@fritidsledarskap.se

Marwa Chebil
mångfaldskonsulent vid Fritidsforum,
Riksförbundet Sveriges fritids- och hem-
gårdar
kansli@fritidsforum.se

Maria Söreskog
Rädda Barnen, Åland
info@raddabarnen.ax

Martha Hannus
Regnbågsfyren, Åland
info@regnbagsfyren.ax

Sandra Lindberg & Marcus Brandt
Fältarna, Åland
sandra.lindberg@mariehamn.ax

Emelie Hanström
Projektledare RIBS
emelie.hanstrom@skunk.ax

TACK

alla samarbetspartners och
deltagare som på olika sätt
gjorde konferensen **Modernt
Ungdomsarbete** möjlig!

Vi ville synliggöra något vi tycker att vi är bra på, men vi var också nyfikna på hur andra tänker kring de här frågorna. Vi ville testa vårt sätt att jobba i ett större sammanhang. Och vi ville utmana genom att göra en konferens för både unga och vuxna.

När unga bråkar, dricker eller ställer till annat ofog är vuxenvärldens analys ofta att det beror på för lite sysselsättning, som om ungdomarna vore tomma boxar som behöver fyllas med något. Men när vuxen- världen behandlar ungdomarna som icke-kompetenta börjar de också agera så.

Det coachande förhållningssättet är att öppna dörrar för unga så att de får förutsättningar att själva ta initiativ, bli aktiva, utveckla och visa sina intressen och sitt engagemang. Det handlar om att skapa förutsättningar så att de kan bidra och delta i sin egen utveckling men också för att göra världen till en bättre plats.

Att jobba med demokrati i ungdomsarbete handlar inte bara om att lära sig hur organisatorisk demokrati fungerar med beslutsfattande och ekonomi, skyldigheter och rättigheter. Det handlar minst lika mycket om social demokrati: Full yttrandefrihet i ett gott klimat där det känns tryggt att uttala sig. Allas lika värde. Ömsesidig respekt och lyhördhet.

Kärnan i modernt ungdomsarbete är att se och ta vara på de unga som fullvärdiga kompetenta människor, inte som någonslags halv-medborgare på tillväxt. Allt annat är resursslöseri både ur samhällsbyggets och de ungas perspektiv.

FNUF - Föreningen nordens ungdomsförbund
FNU Föreningen Nordens Ungdom Danmark
PNU - Pohjola Nordens ungdomsförbund
Kunskapscentrum för fritidsledarskap
Kalaallit Nunaanni klubbit Kattuffiat
SUKERSEQ Sammenslutning
Klubbernes organisation Grönland
Kimitoöns Ungdomsparlament
Enheten för ungdomsarbete
Mariehamns Stad
NSU - Nordisk Samorganisation
för Ungdomsarbejde
Klubi Narsaq Qaqqavaarsuk
Press Redd barna ungdom
Skarpnäcks folkhögskola
Korpo Ungdomsstyrelse
Vegahusid Egilsstadir
Føroya KFUK skotar
Socialistisk ungdom
Nagu ungdomsgård
Föreningen Norden
Kimitoöns kommun
Förbundet Vi Unga
Ålands näringsliv
Regnbågsfyren
Rädda barnen
Handicampen
Pargas Stad
Fritidsforum
Folkhälsan
Ung Resurs
Ålands 4H
Fältarna
Tvärsan
Uncan

norden

Nordic Children's and Youth
Committee – NORDBUK

MARIEHAMNS
STAD

Ålands
landskapsregering